TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KÜTAHYA ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

(2012)

Hazırlık-Baskı

Ekspres Matbaası-2013

Ekspres Gazetecilik ve Madencilik Ltd. Şti.

Adnan Menderes Bulvarı Ata Apt. Altı

Tel: 0.274 216 00 01

KÜTAHYA

SUNUŞ

İşgücü piyasasının en temel problemlerinden biri, iş arayanlar ve eleman arayanlar arasındaki eşleşme problemidir. Eşleşmemenin temelinde işsizlerin işverenlerce talep edilen eğitim ve beceri düzeyine sahip olmamaları, diğer yandan işçilerin önerilen ücret ve çalışma koşullarını kabul etmemeleri yatmaktadır. Bu nedenle mesleki bilgi ve beceriye sahip nitelikli eleman yetiştirilmesi konusunda, Çalışma ve İş Kurumu'nun sunduğu aktif işgücü uyum hizmetleri daha da önemli hale gelmiştir.

Açık işlerin kapatılması için kilit unsur işverenin ihtiyaçlarının karşılanabilmesidir. Bu da ancak nitelikli eleman yetiştirilmesi ile mümkün olacaktır. Çalışma ve İş Kurumu kamu ve özel sektör işverenleri ile işbirliği kapsamında istihdamı artırmaya yönelik mesleki eğitim kursları, iş başı eğitim programları, girişimcilik programları vb. projeler geliştirerek işgücü piyasasında etkinliğini artırmaya çalışmaktadır.

Bu etkinliğin daha da artırılması için eşleşme problemlerini ortaya çıkartacak ayrıntılı veri setlerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda 81 il itibariyle İşgücü Piyasası Talep Araştırması aynı yöntemle iller arası karşılaştırmalara da olanak sağlayacak şekilde yeniden planlanmıştır. Kütahya İlinde İşgücü Piyasası Talep Araştırması Eylül ve Ekim aylarında Kütahya il ve ilçelerinde 10 ve üzeri işçi çalıştıran işyerlerinde uygulanmıştır. Araştırma sonuçları Kütahya ili işveren ihtiyacını ortaya çıkararak daha doğru istihdam ve eğitim politikalarının oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

Kütahya işgücü piyasası analiz çalışmasında emeği geçen Kütahya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü personeline, işsizlikle mücadelede vermiş oldukları katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Kenan ÇİFTÇİ
Kütahya Valisi

ÖNSÖZ

Ülkelerin kalkınmasının temeli olan istihdamın artırılması; işsizliğin azaltılması, işgücü piyasasının geliştirilmesi, eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır.

Ulusal politikaların oluşturulmasında ülke genelinde yapılan İşgücü Piyasası Analizleri (İPA) önem kazanırken, yerel politikaların oluşturulmasında yerel işgücü piyasası analizleri önemlidir.

Yerel işgücü piyasası analizleri bölgesel farklılıkların izlenmesi, İl istihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu (İİMEK) gibi yerel yönetişim mekanizmalarına işlerlik kazandırılması, yerel düzeyde işveren ve iş arayan eşleştirmelerinin sağlanması, orta vadede işverenler tarafından talep edilen becerilerin işsizlere kazandırılması ve uygulanan işgücü politikalarının etkilerinin izlenmesinde son derece önemli çalışmalardır. İPA sadece mevcut beceri ihtiyaçlarını değerlendirmekle kalmaz, uzun vadeli bir bakış açısı da oluşturur. Yani gelecekteki ihtiyaçları öngörerek bu ihtiyaçlara aktif olarak yön vermeyi sağlayan istihdam ve eğitim politikalarının oluşturulmasında da kilit çalışmalar, İşgücü Piyasası Analizleridir.

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesi ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu rapor hedef doğrultusunda Kütahya ilinin işgücü piyasasını ortaya koymak üzere hazırlanmıştır. Yayında, Kütahya ili işgücü piyasası arz boyutu, eldeki mevcut veriler, talep boyutu ise İşgücü Talep Araştırması sonuçları kullanılarak analiz edilmiştir.

İşgücü piyasası talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile 2012 yılından başlayarak yılda bir kez olmak üzere periyodik işgücü piyasası talep araştırması yapılması planlanmıştır. Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ve Kütahya Valiliği desteği ile uygulaması ilk kez 2012 Eylül ve Ekim aylarında yapılan bu araştırma ile Kütahya ilinde mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimler izlenecektir. Araştırma; 10 ve daha fazla çalışanı olan özel sektörde faaliyet gösteren yerel birimlere uygulanmıştır.

Bu rapora kuşkusuz en büyük destek, değerli zamanlarını ayırarak araştırmamızı cevaplayan işverenlerimizden gelmiştir. Onların cevapları bize gelecek çalışmalarımızda rehberlik edecektir. Araştırma bilgi formunu cevaplayan tüm işverenlerimize teşekkür eder, yayının İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu, işverenler, akademisyenler ve araştırmacıların çalışmalarında yararlı olmasını dilerim.

F. Eren TÜRKMEN

Çalışma ve İş Kurumu
Kütahya İl Müdürü

TEŞEKKÜR

Kütahya ili 2012 yılı 15 Eylül-31 Ekim tarihleri arasında 10 ve üzeri elaman istihdam eden firmalardan TÜİK örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Analiz ve Değerlendirme çalışmaları sürecinde Kütahya İŞKUR çalışanlarının büyük özverileri doğrultusunda, işveren temsilcilerinin bilgi paylaşımları sonucu anket çalışmamız hazırlanmıştır. Çalışmalarda anketör olarak görev alan İş ve Meslek Danışmanlara; Uygulama denetmeni Şef Mutlu ARIK 'a; İstihdam ve Meslek Uzmanı Sinan OK 'a; Anket analiz ve kitapçık çalışmalarını yürüten Anket Analiz Ekibi üyeleri VHKİ Mustafa KAYA ve İMD Güneş DOĞAN 'a teşekkür ederiz.

ÇALIŞMA ve İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

Anket Analiz Ekibi

Mustafa KAYA
VHKİ

Güneş DOĞAN
İş ve Meslek Danışmanı

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

SUNUŞ ..... **i**

ÖNSÖZ ..... **ii**

TEŞEKKÜR ..... **iii**

İÇİNDEKİLER ..... **iv**

İÇİNDEKİLER ..... **iv**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **v**

GRAFİKLER LİSTESİ ..... **v**

KISALTMALAR ..... **vi**

YÖNETİCİ ÖZETİ **1**

GİRİŞ **4**

BİRİNCİ BÖLÜM **5**

İŞGÜCÜ PİYASASISININ GENEL GÖRÜNÜMÜ **5**

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN 5
EKONOMİK GÖSTERGELER 5
NÜFUS GÖSTERGELERİ 7
EĞİTİM GÖSTERGELERİ 9
GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 11
İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 24

İKİNCİ BÖLÜM **30**

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI **30**

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 31
AÇIK İŞLER 37
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 42
2012 YILINDA İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR 44
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 45
SONUÇ 47

KAYNAKÇA **51**

EKLER **52**

EK 1- İL İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 52

EK 2 ..... **56**

EK 2A: ÖRNEK HACMİ VE ÖRNEK SEÇİMİ 56
EK 2B: TAHMİN VE NOTASYONLAR 56
EK 2C: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI 58

EK 3- TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ **59**

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kütahya'da ve Türkiye'de kurulan, tasfiye edilen ve kapanan şirketler 2012 7
Tablo 2. Kütahya yaşa ve cinsiyete göre nüfus dağılımı (2011)..... 9
Tablo 3. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları 10
Tablo 4. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları,2002-2012 10
Tablo 5. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam Ve İşsizlik, Bin Kişi,TR33, 2011 12
Tablo 6. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TR33, bin kişi, 2011..... 13
Tablo 7. Yaş Gruplarına Göre İstihdam Oranı,TR33, %, 2011 14
Tablo 8. İşteki Duruma Göre İstihdam, TR33, bin kişi, 2011 15
Tablo 9. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TR33, bin kişi, 2012..... 20
Tablo 10. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TR33, bin kişi, 2011 20
Tablo 11. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TR33, bin kişi, 2011..... 21
Tablo 12. Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TR33, bin kişi, 2011..... 21
Tablo 13. İşgücüne dahil olmama nedenine ve Bölgelere (düzey 2) göre işgücüne dahil olmayanlar (Bin) (15 + yaş) 22
Tablo 14. İşgücü Dışında Bulunma Nedeni, TR33, bin kişi, 2011 23
Tablo 15. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012 25
Tablo 16. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012 25
Tablo 17. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneğini Hak edenler, 2012..... 26
Tablo 18. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012 27
Tablo 19. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2012..... 28
Tablo 20. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, 2012..... 28
Tablo 21. Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012 28
Tablo 22. Kursa Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012 29
Tablo 23. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012)..... 30
Tablo 24. Sektörlere göre çalışan oranları ,%, 2012..... 34
Tablo 25. En fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı ,% 36
Tablo 26. En fazla Açık İş Belirtilen İlk On Mesleğin Toplam Açık İş İçindeki Oranı ,%..... 40
Tablo 27. İstenen beceri ve niteliğe sahip olunmayan ve eleman bulunmayan meslekler,%..... 43
Tablo 28. Diğer nedenler..... 43
Tablo 29. Sektörlere göre net istihdam değişim oranı,% 46
Tablo 30. Yıllara göre tarım ve tarımdışı istihdam artışı, Kütahya, bin kişi, 2005-2011 48

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Kişi başına gayri safi katma değer 2004 ile 2008 yılları arası..... 6
Grafik 2. 2012 yılı kamu yatırımlarının Kütahya iline göre sektörel dağılımı..... 6
Grafik 3. İl/İlçe merkezi ile Belde/Köy Nüfusun Dağılımı, 2011..... 7
Grafik 4. Çalışabilir Yaştaki Nüfus Oranı, Çocuk Oranı ve Yaşlılık Oranı 2012(Türkiye, Kütahya) 8
Grafik 5. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı,%,2011..... 8
Grafik 6. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, 2011 11
Grafik 7. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TR33,%,2011..... 12
Grafik 8. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TR33,%,2011 13
Grafik 9. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı,TR33,%,2011 13
Grafik 10. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TR33,%,2011..... 14
Grafik 11.İşteki Duruma Göre İstihdam, TR33, %,2011..... 15

Grafik 12. Türkiye ve TR33 Tarım ve Tarımdışı Kayıt Dışı Çalışma Oranı, %, 2011 16
Grafik 13. Türkiye ve TR33 sektörel kayıt dışı çalışma oranı,%,2011 16
Grafik 14. Tarım ve tarım dışı sektörlerde cinsiyete göre kayıt dışı istihdam oranı, TR33,%,2011 17
Grafik 15. Eğitim Durumuna Kayıtdışılık, TR33,%,2011 17
Grafik 16. İşteki Duruma Göre Kayıt dışılık Oranı,TR33,%,2011 18
Grafik 17. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TR33,%,2011 18
Grafik 18. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TR33,%,2011 19
Grafik 19. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TR33,%,2011 19
Grafik 20. İlk Kez İş Arayanların İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı,TR33,%,2011 20
Grafik 21. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı,TR33,%,2011 22
Grafik 22. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma,TR33,2011 (bin kişi) 23
Grafik 23. Kayıtlı İşsizler İçinde Öğrenim Durumuna Göre Kadın Payı,%,2012 26
Grafik 24. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Kütahya,%,2012 27
Grafik 25. İşyerlerinin sektörel dağılımı,%,2012 32
Grafik 26. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, 2012 33
Grafik 27. Ana meslek gruplarına göre cinsiyet oranları,% 35
Grafik 28. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%,2012 37
Grafik 29. Sektörlere Göre Açık İş Oranları,%,2012 38
Grafik 30. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı,%,2012 39
Grafik 31. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları,%,2012 40
Grafik 32.Açık İşler İçin İstenen Öğrenim Düzeyileri,%,2012 41
Grafik 33. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı,%,2012 42
Grafik 34.Sektörlere Göre Net İstihdam Değişim Oranı,%,2012 44
Grafik 35. Kayıtlı işsiz içinde eğitim düzeyine göre kadın payı,%,2012 49

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AİO: Açık iş Oranı
Bk. **:** Bakınız
EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)
İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İO: işsizlik oranı
İKO: İşgücüne katılma oranı
İŞKUR: Türkiye İş Kurumu
İPA: İşgücü Piyasası Analizi
NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)
NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı
OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi
TMS: Türk Meslekler Sözlüğü
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

2012 yılı sonuçlarına göre Kütahya ilinin % 70'i çalışma yaşındadır. Kütahya ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasından farklıdır. Kütahya'da Türkiye ortalamasına göre daha fazla kişi kırsalda yaşamaktadır.

Kütahya göç veren bir ildir. Net göç hızı binde -5,49'dur ve il, göç veren 58 il içinde en yüksek net göç hızına sahip 40. ildir. Göç verdiği nüfusun en önemli bölümünü 20-24 yaş grubu oluşturmaktadır. İlin işgücü piyasasına katkıda bulunacak olan nüfusu il dışına çıkarken, 20-24 yaş grubundan itibaren Kütahya'da geri dönüş yaşanmaktadır.

Kütahya ilinin yaş dağılımı da Türkiye ortalamasından farklılık göstermektedir. 0-14 yaş grubu Türkiye ortalamasına göre daha az pay alırken, çalışabilir yaştaki nüfus ile yaşlı nüfusun payı daha fazladır. Bu dağılım sonucu yaş bağımlılık oranları da Türkiye ortalamasından farklıdır. Çocuk bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 5 puan altında seyrederken, yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 3 puan üzerindedir. Bunun sonucunda da Kütahya ili yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 2 puan üzerindedir.

15+ yaş nüfusun % 4,7'si okur yazar değildir. Nüfusun % 5,7'si sadece okur yazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (% 59,8) lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Okur yazar olmayanlar, okur yazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde, il (% 71,5) Türkiye ortalamasından (% 64,3) daha düşük bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okur yazar olmayan nüfusun % 82'si, diploması olmayanların da % 67'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece % 20'si lise ve dengi okul mezunu, % 8,1'i yüksek eğitimlidir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Kütahya ilinde dikkati çeken önemli husus işsizlik oranının düşüklüğüdür. Kütahya'nın da dahil olduğu TR 33 NUTS bölgesinde işsizlik oranı 2011 yılı verilerine göre % 4,7'dir. Bu oran ile en düşük işsizlik oranına sahip ildir. İşgücüne katılım oranı % 52,7'dir. İstihdam oranı % 50,2 ile % 45 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir.

İşsizlik oranı Türkiye ortalama işsizlik oranının çok altında ve istihdam oranı da Türkiye ortalamasının üstünde olmasına rağmen, yıllar itibariyle Kütahya'da işsizlik oranının arttığı, istihdam oranının ise düştüğü görülmektedir.

İlin yatırım teşviklerinden aldığı pay hem düşük hem de istikrarlı değildir. Kütahya, toplam yatırım teşviklerden en yüksek payı % 1,1 ile 2011 yılında alırken, 2001 yılı itibariyle teşviklerden aldığı pay % 0,2'e gerilemiştir. 2012 yılı itibariyle ilin toplam kamu yatırımlarından aldığı pay % 0,6 ile sınırlı kalırken, en yüksek kamu yatırım payı da % 9,4 ile konut yatırımlarında gerçekleşmiştir.

Kendi kaynakları ile yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar illerin ekonomik gelişimlerini birlikte etkilemektedir. Kütahya ilinin açılıp kapanan işyerleri incelendiğinde ilde gerçek kişi-ticari işletmelerin açılıp kapanma oranlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. 2011 yılında ilde açılan her 100 ticari işletmeye karşılık 82 işletme kapanmıştır. Diğer bir ifade ile ticari işletmeler büyük bir devinim içindedir. Şirketlerde ise devinim daha az yaşanmış, açılan her 100 şirkete karşılık 14 şirket kapanmıştır.

İşgücü Talebine ilişkin olarak 2012 yılı için yapılan araştırma sonuçlarına göre işyerleri en çok % 29 ile imalat sektöründe faaliyet göstermektedir. Bu sektörü % 21 oranı ile ticaret ve % 17 oranı ile madencilik sektörü takip etmektedir. Üç sektördeki işyerleri araştırmada cevap veren işyerlerinin üçte ikisini oluşturmaktadır.

Çalışanların % 68'si imalat, toptan ve perakende ticaret ve madencilik sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör % 29,5 ile imalat sektörüdür. İmalat sektörünü, % 21,4 ile toptan ve perakende ticaret ve % 16,9 ile madencilik sektörleri takip etmektedir.

İlde çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı sadece % 18'dir. Türkiye toplamında kadın çalışanların payı % 25'tir. Kadın çalışanların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır.

Örneğin çalışanlarının beşte üçü (% 61) kadın olan insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı sadece % 2, çalışanlarının üçte birinin kadın olduğu eğitim sektörü işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı % 3, ve çalışanlarının % 29'unun kadın olduğu finans ve sigorta faaliyetlerinin toplam işyerleri içindeki ağırlıkları % 2'dir.

İmalat sektörü Türkiye toplamında olduğu gibi, ilde toplam çalışanlara göre ilk sıradadır. Erkek çalışanların imalat sektöründeki payları kadın çalışanların neredeyse katıdır. Erkek çalışanların % 24'ü, kadın çalışanların da % 76'sı imalat sektöründedir. İkinci hâkim sektör ticarette de durum benzerdir. Erkek çalışanların % 82'si, kadın çalışanların da % 18'i ticaret sektöründedir. Toplam çalışanlara göre üçüncü sırada olan madencilikte, % 98 pay ile erkek çalışanlarda yine üçüncü sırada yer alırken, kadınlarda üçüncü sırada insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörü yer almaktadır.

Çalışanların imalat sektöründe yoğunlaşması mesleki dağılımları etkilemektedir. Çalışanların % 28'i Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ana meslek grubunda çalışmaktadır. İkinci sırada % 25,1 ile Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde çalışanlar, üçüncü sırada % 16,2 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar yer almaktadır. İlde ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı Türkiye dağılımından farklılık göstermektedir. Toplam çalışanların % 18'ini kadınlar teşkil ederken, Büro ve Hizmetlerinde Çalışan Elemanların % 28'i kadın, Profesyonel Meslek Grubunda Çalışanların ise % 32'si kadındır. Buna karşılık Yöneticiler ana meslek grubunda çalışanların sadece % 14'ü, Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensuplarının % 10'u kadındır.

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık iş imalat sanayindedir. Kütahya ilinde özel 10 ve üzeri çalışanı olan özel sektör işyerlerinde hem işyeri sayısı hem de çalışanlar itibariyle lokomotif sektörler imalat ve sanayidir. Bu husus açık işlerde de kendini göstermekte ve en fazla açık işin olduğu sektör de İmalat olmakta ve İmalatı Toptan Perakende Ticaret ve Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme sektörlerindedir. Açık işlerin % 43,6'sı İmalat, % 21,4'ü Ticaret, % 8,9'u Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme sektöründedir. Gayrimenkul faaliyetleri ile Kültür, Sanat ve Eğlence, Su Temini Kanalizasyon, Bilgi ve İletişim, Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

İlde açık iş oranı % 3,4'tür ve bu oran % 3,3 olan Türkiye ortalamasının biraz üzerindedir.

Ana meslek grupları itibariyle Türkiye'de açık iş oranının en yüksek olduğu ana meslek grubu % 6,2 ile ile Teknisyen, Tekniker ve Yardımcı Personel grubudur. İlde ikinci sırada %6,0 ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde çalışanlar yer alırken, üçüncü sırada % 4,6 ile yer alan Profesyonel Meslek grubu, dördüncü sırada ise Hizmet ve Satış Elemanları açık iş oranı %4,3'tür. İlgi çeken bir diğer husus ise nitelik gerektirmeyen mesleklerde de %1,6 oranında açık işin olmasıdır.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu dikiş makinesi operatörü-kumaş'tır. Açık işlerin % 9,4'ünü dikiş makinesi operatörü-kumaş oluşturmaktadır. Bu mesleği % 6,3 ile konfeksiyon işçisi takip etmektedir ve her iki mesleğe olan ihtiyaç arasında çok büyük fark vardır. En çok talep edilen

meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri arasında ise fark minimum düzeydedir ve % 5,6 ile beden işçisi(genel), % 3,7 ile garson(servis elemanı), % 3,7 ile tornacı, % 2,7 ile elektrik teknisyeni, % 2,4 ile paketleme işçisi(cam) ve % 1,9 ile satış temsilcisi/plasiyerdir.

Kısa vadede Türkiye'de en fazla net istihdam artışı bekleyen diğer hizmet faaliyetleri sektörüdür. Tüm net istihdam artışı beklentisinin % 43,5'i sektörden kaynaklanmaktadır. İmalat sektörü net istihdam artışının % 45,3'ünü, toptan perakende ticaret % 28,6'sını oluşturmaktadır.

Türkiye'de orta vadede net istihdam artış beklentisinin % 47'si imalat sektöründen; % 21,9'si ticaret sektöründen; % 17,8'i inşaat sektöründen kaynaklanmaktadır.

31 Aralık 2012 tarihi itibariyle gayrimenkul sektöründe % 68,2 olan NİDO[1], idari ve destek hizmet faaliyetlerinde ise % 4,5'tir. Kısa dönemde gayrimenkul sektörü genişlemeyi hedeflerken Lokomotif sektör olan imalat sektöründeki net istihdam değişim oranı % 8,4 iken, ticaret sektöründe % 10,3'tür.

Türkiye için 30 Haziran itibariyle net istihdam değişim oranı % 10,4 dür. Orta vadede de en fazla büyüme bekleyen sektör yine gayrimenkul sektöründe % 68,2 olan NİDO, idari ve destek hizmet faaliyetlerinde ise -6,5'tir. Kısa dönemde gayrimenkul sektörü genişlemeyi hedeflerken, idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe yer alan işyerleri küçülme beklenmektedir. Lokomotif sektör olan imalat sektöründeki net istihdam değişim oranı % 8,2 iken, ticaret sektöründe % 9,9 dur.

Araştırma sonuçlarına göre 2012 Aralık ayı itibariyle ilde net istihdam artış beklenti oranı % 2,7 iken, bu oran 2013 Haziran ayı itibariyle 2,2 puan artış göstererek 4,9'a yükselmiştir. Oran sektörlerin yapısı ve beklentilerine göre çok büyük farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de de aynı eğilim kendini göstermekte ve net istihdam beklenti oranı kısa vadede % 1,9 iken, orta vadede artarak 3,7'ye yükselmektedir.

[1] Net istihdam değişim oranları değerlendirilirken, gayrimenkul faaliyetleri sektöründe çalışanların toplam çalışanların sadece %0,1'i olduğu dikkate alınmalıdır.

GİRİŞ

Kütahya ili işgücü piyasası analiz raporunun nihai hedefi; ilin işgücü piyasası arz ve talep boyutunu birlikte ele alarak, arz ve talep arasındaki eşleşme problemlerini ortaya çıkartmak ve bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olacak önerileri oluşturmaktır.

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. İşgücü mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi açık işlerin zamanında karşılanmasını engellemektedir.

İller bazında etkin bir işgücü piyasası analizi için, illerin arz ve talep yapısını aynı dönem itibariyle yansıtan arz ve talep verilerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda ideal olan, il işgücü piyasasının her iki boyutunu ortaya koyan araştırmaların eşanlı yapılmasıdır. Böyle bir çalışmanın gerek işgücü gerekse mali açıdan yaratacağı büyük yük dikkate alındığında, pratik bir çözüm işgücü piyasası arz analizlerinde mevcut veri setlerinin kullanımıdır. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına dayanmaktadır.

İşgücü piyasası talep verileri Çalışma ve İş Kurumuna kayıtlı işverenler itibariyle idari kayıt olarak mevcuttur, ancak bu kayıtlar ilin genel talep yapısı hakkında yeterince fikir verememektedir. İşgücü talebinin illerdeki tüm işverenleri kapsayacak şekilde üretilmesi işgücü piyasasının doğru takibi açısından son derece önemlidir ve bu nedenle de özel bir talep araştırmasının periyodik olarak düzenlenmesi bir gerekliliktir.

İşgücü talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri sürdürülmektedir. Bu çalışmalarda değişik yöntemlerin kullanılması sonucu, hem illerin işgücü piyasalarının yıllar itibariyle değişimlerinin izlenmesinde hem de iller arası karşılaştırmalarda problemler yaşanmıştır. Problemlerin giderilmesi için tüm iller için standart bir talep araştırması uygulanması ve işgücü piyasası analiz raporunun yazımı kaçınılmaz olmuştur.

İhtiyaçlar doğrultusunda Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında pilot il olarak seçilen Kütahya ili için 1 Eylül-31 Ekim 2012 tarihleri arasında İşgücü Piyasası Talep Araştırması uygulanmış ve işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Analiz Raporu hazırlanmıştır.

Bu Rapor üç bölüm olarak ele alınmıştır.

Birinci bölüm, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan ekonomik veriler, nüfus ve eğitim göstergeleri ile işgücü göstergeleri birlikte ele alınarak, il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir. Bu bölümde ayrıca İŞKUR verileri de ele alınarak ilin işgücü piyasası İŞKUR verileri ile analiz edilmiştir.
İkinci bölüm, İşgücü Talep Araştırması sonuçlarını analiz ederek Kütahya işgücü talep yapısını ortaya koymaktadır. İşgücü Talep verilerine yönelik veri setlerinin temini doğrultusunda uygulanan İşgücü Talep Araştırmasının amacı işverenlerin açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.
Üçüncü bölüm Kütahya işgücü piyasası arz ve talep yapılarını birlikte ele almakta ve özellikle talep araştırması sonuçlarından yola çıkarak, İŞKUR istatistikleriyle birlikte ilin işgücü piyasasını değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular ışığında işgücü piyasasının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASISININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü arz analizlerinde kullanılan veri setlerinden nüfus ve eğitim göstergelerini iller itibariyle ve yıllık bazda bulmak mümkün iken ekonomik yapı ve işgücü piyasası veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel (İBBS 2 bölgeleri)[2] veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsa da iller arası gelişmişlik indeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle bölgesel göstergelerin, kapsadığı illeri temsil ettiğini söylemek her bölge için geçerli olmayabilmektedir ve bölge istatistikleri kullanılarak yapılan yorumlarda bu hususa dikkat edilmelidir.

Bu durum Kütahya ilinin yer aldığı TR33 (Kütahya, Afyonkarahisar, Uşak ve Manisa illerini içeren bölge) için de geçerlidir. Manisa, Uşak ile benzer sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında yer alırken, Kütahya ve Afyonkarahisar daha alt sıradadır.[3] Bölgede gelişmişlik sıralaması itibariyle en az gelişmiş il, 43. sırada olan Afyonkarahisar'dır. Kütahya 38. sırada yer alırken, Uşak 25. ve Manisa 23. sırada bulunmaktadır.

Arka plan veri setlerinin diğer bir problemi de verilerin güncel olmaması ve daha önce üretilen bazı veri setlerinin de artık üretilmemesidir. Örneğin illerin işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranları en son 2011 yılında yayınlanmış ve raporda bu veriler kullanılmıştır.

EKONOMİK GÖSTERGELER

İlin yarattığı katma değer, kişi başına düşen gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektörü yatırımları gibi ekonomik değişkenler ilin sosyo ekonomik yapısını ve dolayısıyla ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir. Ekonomik veri setinin önemli bir bölümünü il ve hatta bölgesel bazda bulmak mümkün değildir.

İlin ekonomik gücünü gösteren temel gösterge illerin milli geliridir. TÜİK illerin milli gelir hesaplamasını 2001 yılından itibaren yayınlamamaktadır. Bu serinin yerine üretilmeye başlanan katma değer ve yıllara göre gelişimini gösteren istatistikler 2008 yılından bu yana üretilmemektedir. Son yıllara ait verinin eksikliğine rağmen, bu kısımda bir fikir vermesi amacıyla veri değerlendirmede kullanılmıştır.

2008 yılı verilerine göre Kütahya ilinin yer aldığı bölgede Gayri Safi Katma Değer[4] itibariyle hakim sektör % 47,9 pay ile hizmetler sektörüdür. İkinci sırada % 32,3 ile sanayi yer almaktadır. Tarım

---

[2] Bölgesel sınıflama üç düzeyden oluşmaktadır. İlk aşamada idari yapıya uygun olarak 81 il, 3.düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer illerin belirli bir nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak gruplanması ile 26 birim 2. Düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. Yine aynı kritere göre 2. düzey bölge birimlerinin gruplanması sonucu 12 birim 1. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır.

[3] İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına ilişkin en son çalışma Kalkınma Bakanlığı tarafından 2011 yılında yapılan çalışmadır. Çalışma; demografi, eğitim, sağlık, istihdam, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali kapasite, erişebilirlik ve yaşam kalitesi olmak üzere 8 alt kategoride 61 değişken ve temel bileşenler analizi kullanılarak hazırlanmıştır.

[4] İl ekonomisinin en önemli göstergesi olan İllerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla değerleri 2001 yılından itibaren hesaplanmamaktadır. Bu serinin yerine üretilen Gayri Safi Katma Değer İstatistiklerinin en son yayınlanma yılı 2011 yılı olup, 2008 yılı değerlerini içermektedir. 2009 yılı değerlerine ilişkin veri seti henüz yayınlanmamıştır. Serinin başlangıç yılı 2004 yılıdır.

sektörü, % 19,8 ile en az paya sahip sektör olmasına rağmen bölge Gayri Safi Katma Değeri içindeki payı Türkiye ortalamasından 11,3 puan daha yüksektir.

Grafik 1. Kişi başına gayri safi katma değer 2004 ile 2008 yılları arası

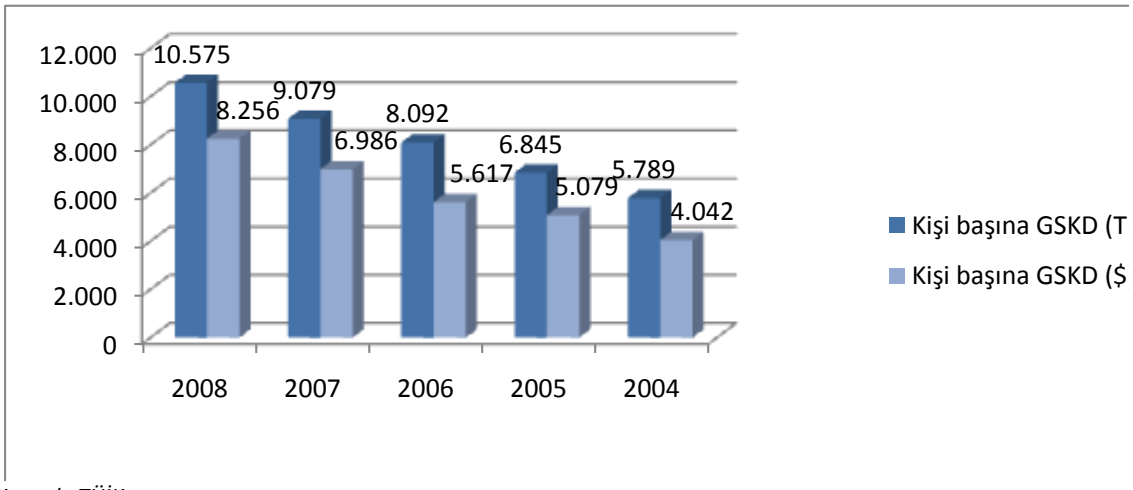

Kaynak: TÜİK

Bölgede kişi başı yaratılan katma değer 10.575 liradır. Bu değer ile bölge, kişi başına Türkiye'de yaratılan katma değerden % 13 daha az katma değer yaratmaktadır. Böylece 2004 ten 2008 e kadar kişi başı gayri safi katma değer her geçen yıl artmıştır.

Kütahya ilinin yatırım teşviklerinden aldığı pay düşüktür ve istikrarlı değildir. Yıllar itibariyle büyük farklılık vardır. Kütahya, toplam yatırım teşviklerinden en yüksek payı % 1,1 ile 2011 yılında alırken, 2001 yılı itibariyle teşviklerden aldığı pay % 0,2'e gerilemiştir.

Grafik 2. 2012 yılı kamu yatırımlarının Kütahya iline göre sektörel dağılımı

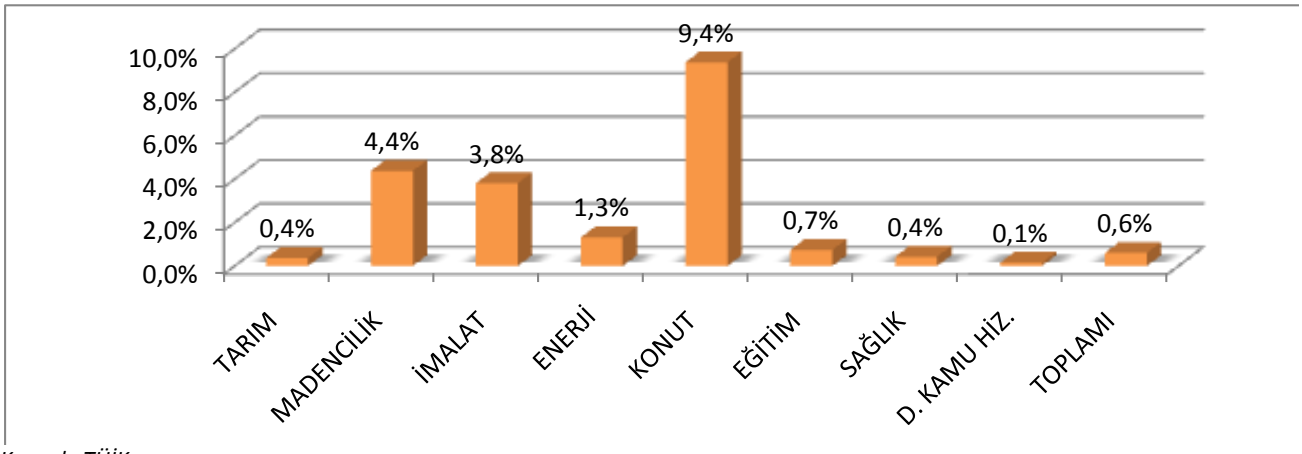

Kaynak: TÜİK

Aynı durum kamu yatırımlarında da yaşanmaktadır. Kütahya'nın 2012 yılı itibariyle ilin toplam kamu yatırımlarından aldığı pay % 0,6 ile sınırlı kalırken, en yüksek kamu yatırım payı da % 9,4 ile konut yatırımlarında gerçekleşmişti.

Tablo 1. Kütahya'da ve Türkiye'de kurulan, tasfiye edilen ve kapanan şirketler 2012

	2012 OCAK-KASIM (ONBİR AYLIK)							
	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN		
	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.
KÜTAHYA	109	10	339	24	16	18	15	109
TÜRKİYE	38.815	810	62.619	17.164	2.216	11.994	1.663	28.447

Kaynak: TÜİK

Kendi kaynakları ile yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar illerin ekonomik gelişimlerini birlikte etkilemektedir. Kütahya ilinin açılıp kapanan işyerleri incelendiğinde ilde gerçek kişi-ticari işletmelerin açılıp kapanma oranlarının birbirinden çok farklı görülmektedir. 2012 yılında ilde açılan her 339 ticari işletmeye karşılık 109 işletme kapanmıştır. Şirketlerde ise açılan her 109 şirkete karşılık 18 şirket kapanmıştır.

NÜFUS GÖSTERGELERİ

İlin demografik yapısı, yani çalışma yaşı nüfusun yaş ve eğitim dağılımı, aldığı ve verdiği göç gibi veriler işgücü piyasasını şekillendiren en önemli unsurlardandır.

Grafik 3. İl/İlçe merkezi ile Belde/Köy Nüfusun Dağılımı, 2011

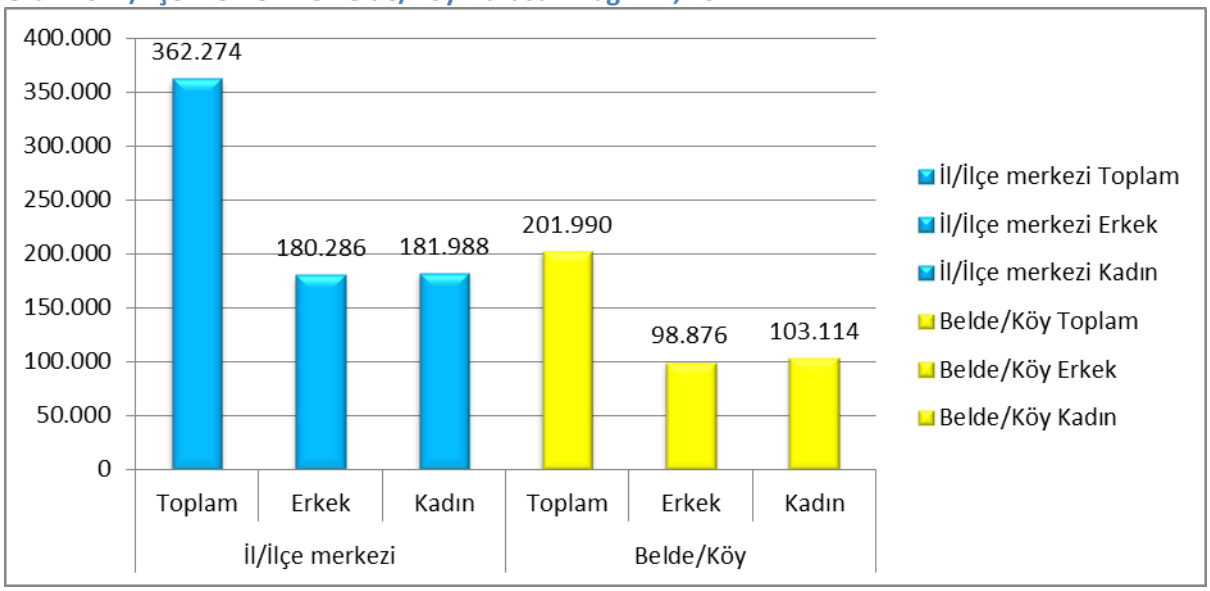

Kaynak: TÜİK

2011 yılı sonuçlarına göre Kütahya ilinin nüfusu 564.264olup[5], ilde 279.162 erkek, 285.102 kadın yaşamaktadır. 15-64 yaş 393.097 bin kişidir. Çalışma yaşı erkek nüfus 195.241, kadın nüfus 197.856'dır. Kütahya ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasından farklıdır. 2011 yılı sonunda Türkiye ortalamasında nüfusun % 77'si il/ilçe merkezlerinde ikamet ederken, Kütahya'da bu oran % 64'dür. Diğer bir ifade ile Kütahya'da Türkiye ortalamasına göre daha fazla kişi kırsalda yaşamaktadır.

[5] TÜİK; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Grafik 4. Çalışabilir Yaştaki Nüfus Oranı, Çocuk Oranı ve Yaşlılık Oranı 2012(Türkiye, Kütahya)

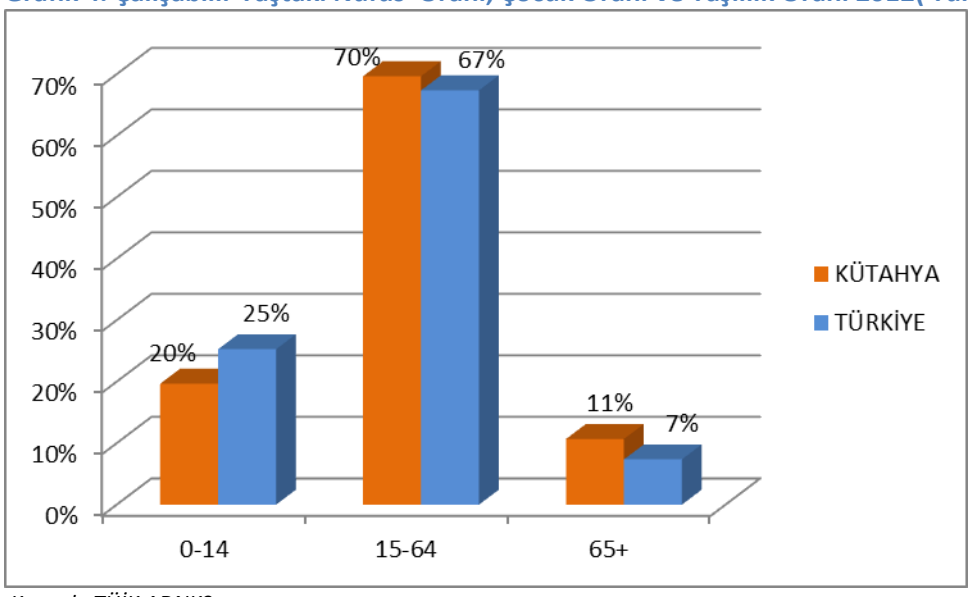

Kaynak: TÜİK,ADNKS

Kütahya ilinin yaş dağılımı da Türkiye ortalamasından farklılık göstermektedir. 0-14 yaş grubu (Çocuk) Türkiye ortalamasına göre daha az pay alırken, çalışabilir yaştaki nüfus ile yaşlı nüfusun[6] payı daha fazladır. Kütahya ilinde Türkiye ortalamasına göre bu dağılım sonucu yaş oranları[7] da Türkiye ortalamasından farklıdır. Çocuk oranı Türkiye ortalamasının % 5 altında seyrederken, yaşlılık oranı Türkiye ortalamasının % 3 üstündedir. Bunun sonucunda da Kütahya ili toplam çalışabilir yaştaki nüfus oranı Türkiye ortalamasının % 2 üzerindedir.

Grafik 5. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı,%,2011

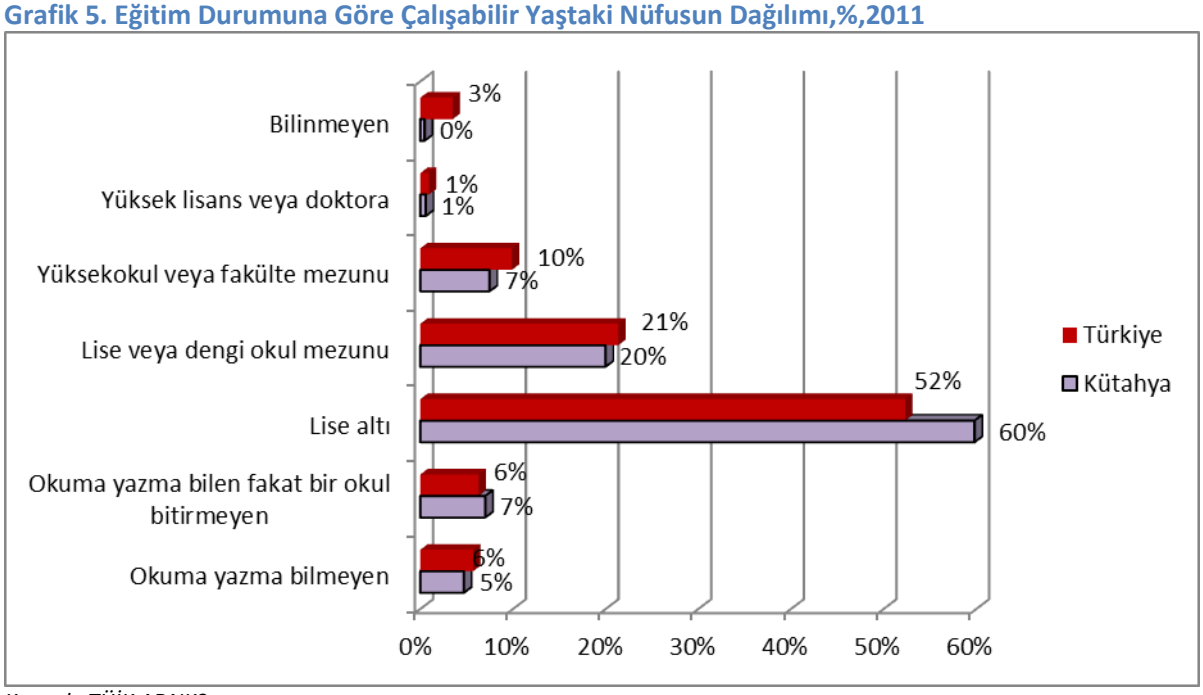

Kaynak: TÜİK,ADNKS

[6] 15-64 yaş grubu

[7] Yaş bağımlılık oranı: Çalışan (15-64) her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan (0-14 ile 65+) kişi sayısıdır.

15+yaş nüfusun % 4,7 si okur yazar değildir. Nüfusun % 5,7'si sadece okur yazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (% 59,8)[8] lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Okur yazar olmayanlar, okur yazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde, il (% 71,5 ile) Türkiye (% 64,3) ortalamasından daha düşük bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okur yazar olmayan nüfusun % 82'si, diploması olmayanların da % 67'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece % 20'si lise ve dengi okul mezunu, % 8,1'i yüksek eğitimlidir.

Tablo 2. Kütahya yaşa ve cinsiyete göre nüfus dağılımı (2011)

YAŞA VE CİNSİYETE GÖRE NÜFUS (2011)			
Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	34.700	17.863	16.837
5-10	35.679	18.456	17.223
10-14	40.576	20.716	19.860
15-19	43.154	21.737	21.417
20-24	46.395	22.910	23.485
25-29	43.684	22.177	21.507
30-34	44.936	22.561	22.375
35-39	41.185	20.485	20.700
40-44	37.395	18.350	19.045
45-49	40.174	19.621	20.553
50-54	35.835	17.805	18.030
55-59	34.146	17.111	17.035
60-64	26.193	12.484	13.709
65-69	19.701	9.010	10.691
70-74	16.810	7.622	9.188
75-79	12.908	5.759	7.149
80-84	7.488	3.142	4.346
85-89	2.727	1.172	1.555
90+	578	181	397
Toplam	564.264	279.162	285.102

2007-2011 yılları verilerine göre Kütahya göç veren bir ildir. 2011 yılında Net göç hızı binde -5,49'dir ve il, göç veren 58 il içinde en yüksek net göç hızına sahip 40. ildir. Göç verdiği nüfusun en önemli bölümünü 20-24 yaş grubu oluşturmaktadır. İlin işgücü piyasasına katkıda bulunacak olan nüfusu il dışına çıkarken, 20-24 yaş grubundan itibaren Kütahya'ya geri dönüş yaşanmaktadır. Buna göre göç alan ve göç veren yaş grubu çalışma yaşındaki bölüm olmasına rağmen göç eden daha fazla ve çalışma yaşındaki bölümdür. Ancak 2012 yılında ilin nüfusu önceki yıla göre artış göstermiş ve toplam nüfus 573.421 kişi olmuştur.

EĞİTİM GÖSTERGELERİ

[8] Lise altı eğitimliler ilkokul, orta okul ve dengi ile ilköğretim mezunlarını kapsamaktadır.

İlin istihdam göstergeleri açısından ilköğretimden ortaokula ve ortaokuldan yükseköğretime geçişte görülen okuldan ayrılmalar çok önemlidir. Okuldan ayrılan genç nüfus potansiyel işgücüdür. Bu kesim ilk kez iş arayan kesim olarak öncelikle potansiyel işsiz olarak işgücü piyasasına giriş yapacak, iş bulan kesim de istihdamda yer alacaktır. Bir kısmı ise işgücü piyasası dışında yer alacaktır.

Tablo 3. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları

	İlköğretim			Orta öğretim			Mesleki ve teknik orta		
Öğretim yılı	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun
Toplam									
2010/2011	85.047	9.232	10.458	17.965	3.622	3.044	20.825	5.007	3.385
2011/2012	81.935	9.369		17.239	3.437		20.652	5.362	
Erkek									
2010/2011	43.636		5.300	8.740	1.695	1.445	12.491	2.888	1.936
2011/2012	42.148	35.147		8.270	1.622		11.770	2.972	
Kadın									
2010/2011	41.411		5.158	9.225	1.927	1.599	8.334	2.119	1.449
2011/2012	39.787	33.333		8.969	1.815		8.882	2.390	

Kaynak: MEB

Kütahya ilinde 2010/2011 döneminde ilköğretimden mezun olan 10.458 öğrenciden 8.**629'u** genel ve mesleki ve teknik orta öğretim olmak üzere orta öğretime devam etmektedir. İlköğretimden mezun olan öğrencilerin % 15,9'una karşılık gelen 1.829 öğrenci eğitim hayatından tamamen ayrılmıştır. İlköğretimden ayrılma oranı % 15,3 olan Türkiye oranına çok yakındır.

Tablo 4. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları,2002-2012

	KÜTAHYA			TÜRKİYE		
	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam
2002/2003	13.084	9.581	22.665	2.038.027	985.575	3.023.602
2003/2004	13.508	9.575	23.083	1.963.998	1.050.394	3.014.392
2004/2005	12.603	10.321	22.924	1.937.055	1.102.394	3.039.449
2005/2006	13.307	11.215	24.522	2.075.617	1.182.637	3.258.254
2006/2007	11.058	13.457	24.515	2.142.218	1.244.499	3.386.717
2007/2008	12.490	12.668	25.158	1.980.452	1.264.870	3.245.322
2008/2009	13.829	15.045	28.874	2.271.900	1.565.264	3.837.164
2009/2010	13.746	16.917	30.663	2.420.691	1.819.448	4.240.139
2010/2011	14.577	18.722	33.299	2.676.123	2.072.487	4.748.610
2011/2012	14.840	19.400	34.240	2.666.066	2.051.220	4.717.286

Kaynak: MEB

Orta öğretime kayıt olanlar sayısı yıllar itibariyle incelendiğinde hem Kütahya hem de Türkiye için dikkat çeken husus mesleki ve teknik ortaöğretime kayıtlı olan öğrenci sayısındaki artıştır. Genel orta öğretime kayıtlı olan öğrenci sayısı yıllar itibariyle artışlı, azalışlı bir seyir izlerken, mesleki ve teknik orta öğretimde sürekli yükseliş vardır. Yıllık ortalama artış hızları dikkate alındığında Kütahya ilinde genel orta öğretim artış hızı Türkiye artış hızından daha düşük iken, mesleki ve teknik orta öğretim hızı Türkiye'den daha yüksektir.

GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşgücü piyasasında işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirmek için kullanılacak başlıca kaynak TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketleridir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Kütahya ilinde dikkati çeken önemli husus işsizlik oranının düşüklüğüdür. Kütahya'nın da dâhil olduğu TR 33 NUTS bölgesinde işsizlik oranı 2011 yılı itibariyle % 4,7'dir. Bu oran ile en düşük işsizlik oranına sahip ildir. İşgücüne katılım oranı % 52,7'dir. İstihdam oranı % 50,2 ile % 45 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Grafik 6. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, 2011

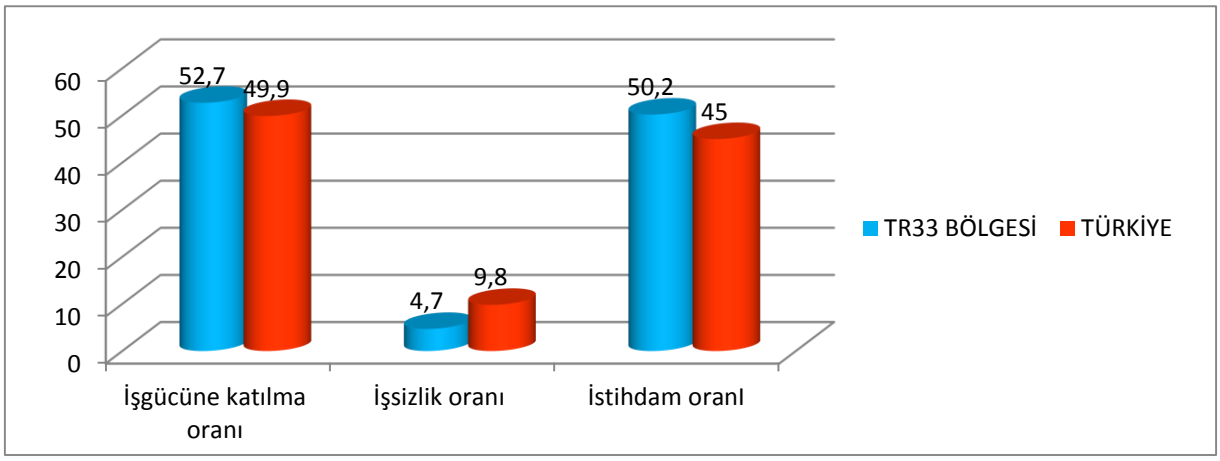

Kaynak:TÜİK,HİA

İşsizlik oranı Türkiye ortalama işsizlik oranının çok altında ve istihdam oranı da Türkiye ortalamasının üstünde olmasına rağmen, yıllar itibariyle Kütahya'da işsizlik oranının arttığı, istihdam oranının ise düştüğü görülmektedir. Kütahya ili için 2010 yılı sonuçlarına göre[9] istihdam oranı % 43,7, işsizlik oranı % 6,5'tir. 2011 yılı için il düzeyinde işgücü göstergeleri TÜİK tarafından gerçekleştirilen Nüfus ve Konut Araştırması kapsamında açıklanmış olup bu veriler raporun ekinde sunulmuştur.

Hanehalkı İşgücü İstatistiklerinde işgücü piyasası verilerinden işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı dışında kalan diğer tüm göstergeler bölgesel bazdadır. Yani veriler sadece Kütahya iline ilişkin olmayıp İBBS (NUTS) 2-TR33 bölümlenmesi çerçevesinde Afyonkarahisar, Uşak, Manisa illerini de kapsamaktadır. TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketlerinin doğrudan Kütahya iline ilişkin bilgi vermemesi ve Kütahya ile birlikte Afyonkarahisar, Uşak, Manisa illerinden edinilen bilgilerin toplamı üzerinden bir değerlendirme yapılması, analizlerde göz önünde bulundurulmalıdır.

Bölge 15+yaş kurumsal olmayan nüfus 2.123.000 kişidir.[10] ve bu nüfusun % 12'si okur yazar değildir. % 66'sı lise altı eğitimlidir. % 14'ü lise ve dengi okul , % 8'i yüksek okul mezunudur. Çalışan 1.066.000, işsiz 53.000, işgücü dışı nüfus 1.004.000 kişidir.

[9] TÜİK il düzeyinde temel işgücü göstergelerini 2008 yılından itibaren yayınlamaktadır. En son haber bülteni 24/06/2011 tarihinde yayınlanmıştır ve 2010 sonuçlarını içermektedir.

[10] TÜİK kurumsal olmayan nüfusu okul, yurt, otel, huzurevi, hastane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfus olarak tanımlamaktadır.

Tablo 5. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam Ve İşsizlik, Bin Kişi,TR33, 2011

	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü dışı
Okuma yazma bilmeyen	256	55	1	200
Lise altı	1.408	724	27	656
Lise	289	160	15	114
Yüksek okul	171	126	10	35
Toplam	2.123	1.066	53	1.004

Kaynak: TÜİK,HİA

İstihdam

Bölge istihdam oranı % 50,2'dir. Her 100 erkekten 69'u (%69,2) her 100 kadından 32'si (% 31,8) çalışmaktadır. Erkek istihdamı oranı % 65,1 olan Türkiye ortalamasından 4,1 puan yüksek iken, kadın istihdam oranı Türkiye ortalamasından (% 31,8) 6,2 puan yüksektir. Diğer bir ifade ile bölge istihdam oranını Türkiye ortalamasının çok üzerine çıkartan kadınlardır. Bunun nedeni tarımda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların bölgede daha çok olmasıdır.

Grafik 7. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TR33,%,2011

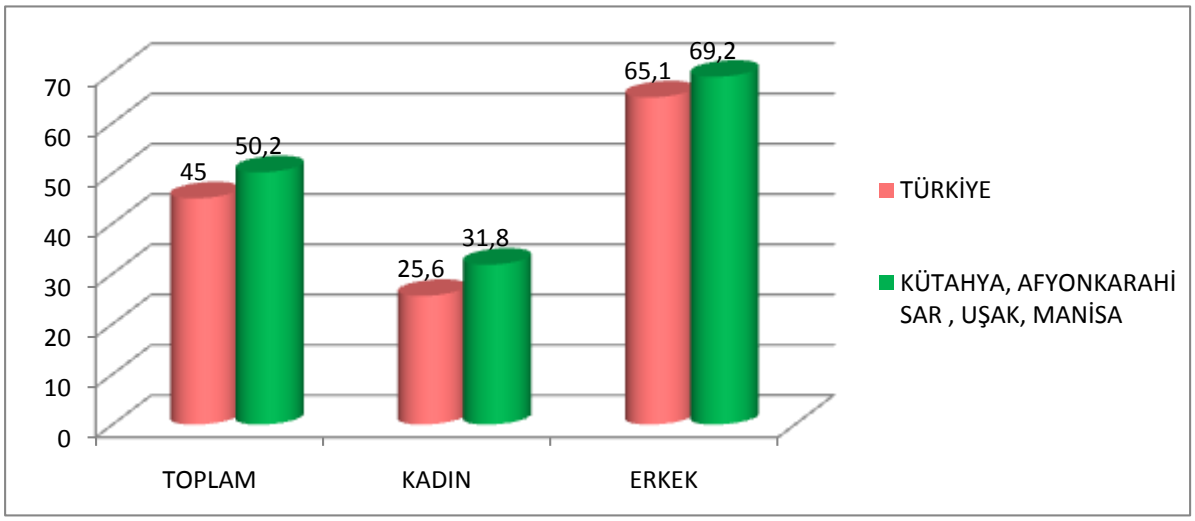

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim seviyesi ile istihdam arasında önemli derecede bağlantı vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe istihdam oranları yükselmektedir. Bölgede de düzeyi Okuma yazma bilmeyen %5 olan istihdam oranı, lise altı eğitimlilerde %68'e, lise ve dengi okul mezunlarında % 15'e yüksekokul mezunlarında % 12'ye düşmüştür. Kadınlarda okuma yazma bilmeyen % 12 olan istihdam oranı aynı şekilde yüksek eğitimlilerde de % 12, erkeklerde ise %2'den % 12'ye yükselmektedir. Erkeklerde lise altı eğitimlilerde % 68 olurken kadınlarda % 67 ile yakınlık göstermektedir. Lise ve dengi meslek okulu erkeklerde % 18 olurken bu oran kadınlarda yarısı kadardır.

Grafik 8. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TR33,%,2011

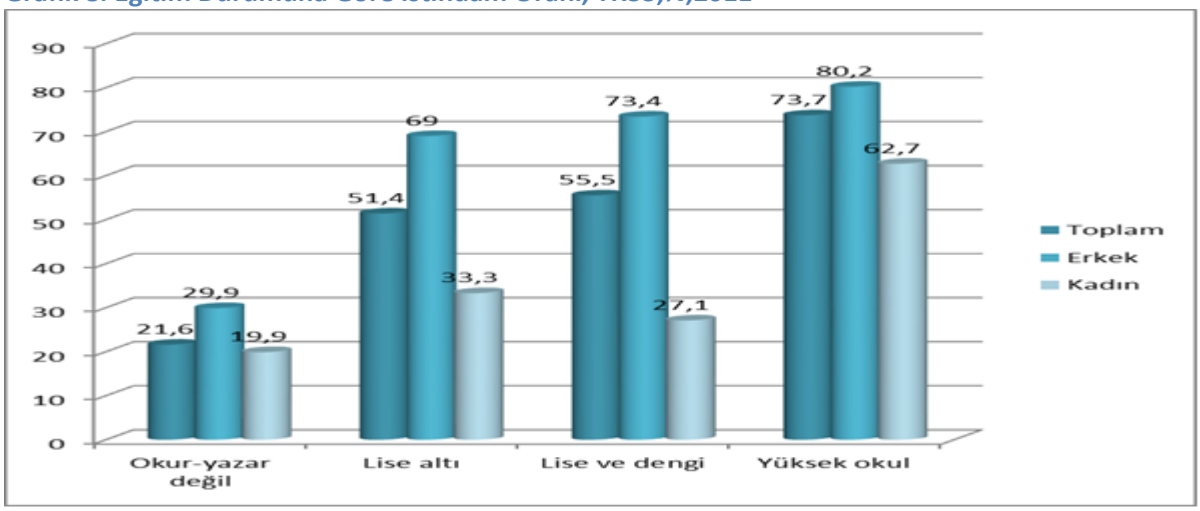

Kaynak: TÜİK,HİA

Türkiye ortalamasında kadınların çoğunluğu tarım dışı sektörlerde çalışırken, (kadın istihdamının %57,8'si), bölgede durum bunun tam tersidir. Kadınların %66,5'i tarımda çalışmaktadır. Bölge istihdamında hakim sektör yoktur. Tarım dışı istihdam %55,3 tarım istihdamı ise %44,7 ile birbirine yakındır. Bu oran ile bölgedeki tarım sektörü Türkiye ortalaması olan %25'in çok üzerindedir. Erkeklerin çoğunluğu (%65,6) tarım dışı sektörlerde çalışmakla birlikte, oran Türkiye ortalaması olan %81,3'ün çok altındadır.

Grafik 9. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı,TR33,%,2011

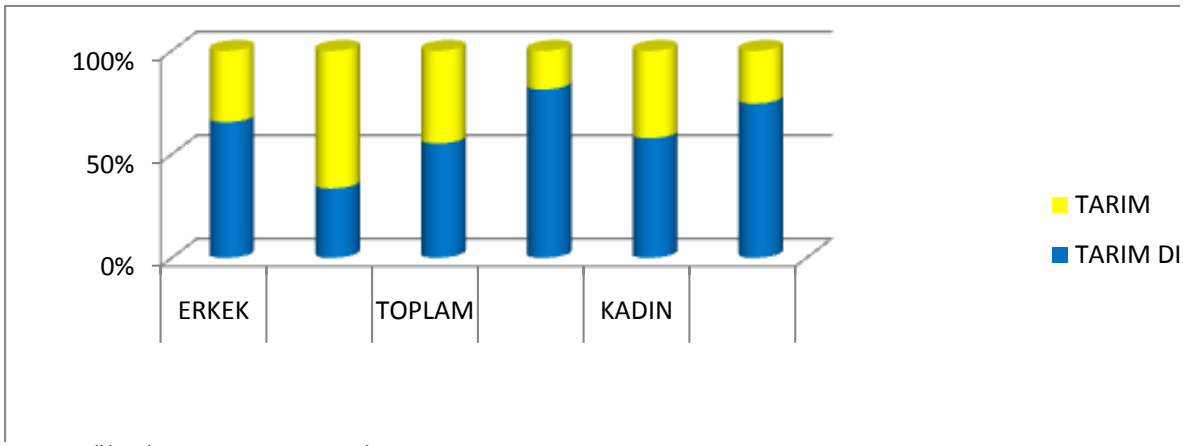

Kaynak: TÜİK,HİA Tarım ve Tarım Dışı İstihdam

Bölge istihdamının % 5'i okuma yazma bilmeyenler oluştururken, % 68'si de lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Lise ve dengi okul mezunlarının istihdamdaki oranı % 15, yüksek eğitimlilerin oranı da % 12'dir.

Tablo 6. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TR33, bin kişi, 2011

	Okuma yazma bilmeyen	Lise altı	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim	Toplam
Tarım	47	394	28	8	477
Sanayi	6	154	53	20	233
Hizmet	2	176	80	98	356
Toplam	55	724	160	126	1.066

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede düşük eğitim seviyesinde olanlar ağırlıklı olarak tarım sektöründe çalışmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin neredeyse tamamı (% 85) tarım sektöründe çalışırken, lise altı eğitimlilerin de % 54'ü tarım sektöründe çalışmaktadır. Buna karşın lise ve yüksek eğitimlilerin tercih ettikleri sektör hizmetler sektörüdür. Lise eğitimlilerin % 50'si, yüksek eğitimlilerin de % 78'i hizmetler sektöründe çalışmaktadır.

Grafik 10. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TR33,%,2011

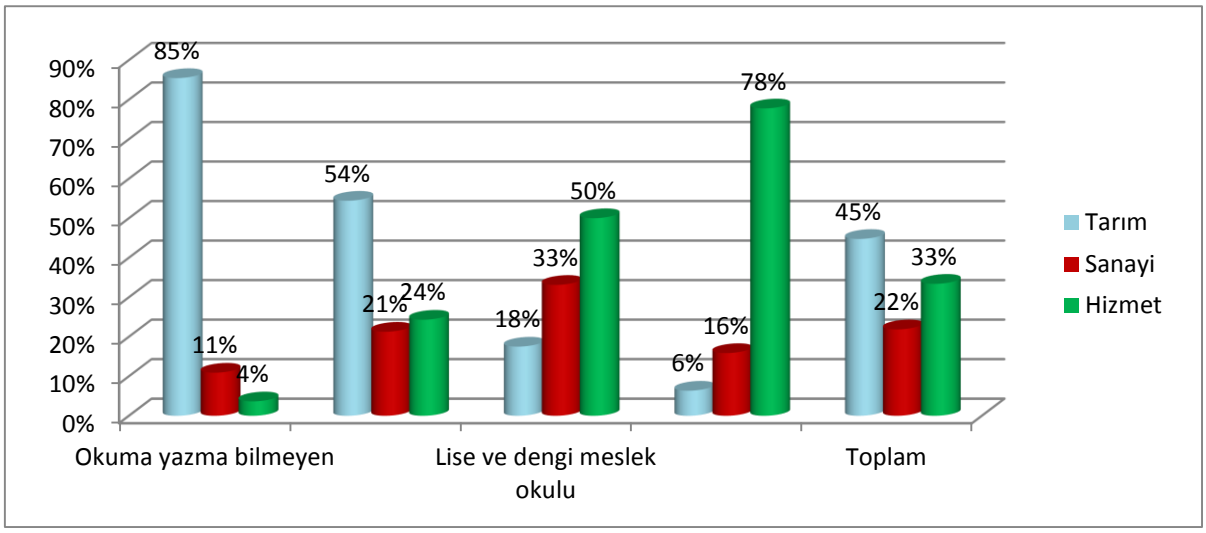

Kaynak: TÜİK,HİA

En yüksek istihdam oranı her iki cinsiyette de 25-34 ve 35-54 yaş gruplarındadır ve cinsiyetler arası fark çok fazladır. Bu yaş gruplarında erkeklerdeki istihdam oranı kadınların 2 katıdır. Bu yaş gruplarını 20-24 yaş grubu takip etmektedir.

Tablo 7. Yaş Gruplarına Göre İstihdam Oranı,TR33, %, 2011

	15-19	20-24	25-34	35-54	55+
Toplam	27	47,2	63,9	64,6	39,5
Erkek	35,4	62,8	89,7	85,7	16,6
Kadın	28,6	33,1	38	42,6	16,6

Kaynak: TÜİK,HİA

Toplam çalışanların % 47'Sİ ücretli veya yevmiyelidir ve bu oran, % 62 olan Türkiye ortalamasının çok altındadır. İstihdamın % 28'i kendi hesabına veya işveren olarak çalışmaktadır. Tarım sektörünün hâkimiyeti ücretsiz aile işçiliğini de beraberinde getirmektedir. Bölgede çalışanların % 25'İ ücretsiz aile işçisi iken bu oran Türkiye'de % 14' dür.

Grafik 11.İşteki Duruma Göre İstihdam, TR33, %,2011

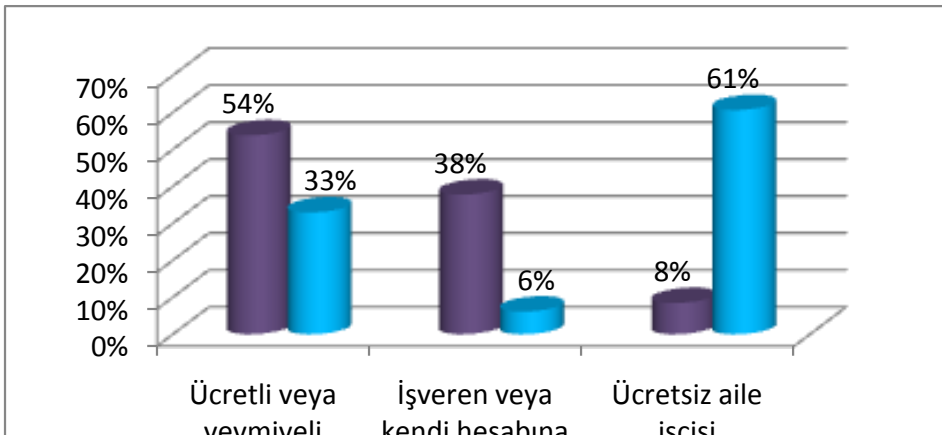

Kaynak: TÜİK,HİA

İşteki durum ve istihdamın sektörel dağılımı cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin % 54'ü ücretli veya yevmiyeli olarak çalışırken, bu oran kadınlarda % 33'e gerilemektedir. Buna karşın ücretsiz aile işçisi olarak çalışan erkeklerin oranı % 8 iken, bu oran kadınlarda % 61'e çıkmaktadır. Ücretsiz aile işçilerinin üçte ikisini (% 77,4) kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 8. İşteki Duruma Göre İstihdam, TR33, bin kişi, 2011

	Tarım	Sanayi	Hizmet	Toplam
		ERKEK		
Ücretli veya yevmiyeli	24	173	191	389
İşveren veya kendi hesabına	175	22	76	273
Ücretsiz aile işçisi	49	2	9	61
Toplam	249	197	277	723
		KADIN		
Ücretli veya yevmiyeli	18	31	65	113
İşveren veya kendi hesabına	11	3	7	21
Ücretsiz aile işçisi	199	1	8	208
Toplam	228	36	79	343

Kaynak: TÜİK,HİA

Erkek istihdamında hâkim sektör hizmetlerdir. Çalışan her 100 erkekten 38'i hizmetler sektöründedir. İkinci sırada % 34 ile tarım sektörü yer almaktadır. Kadın istihdamında hâkim sektör, tarımdır. Çalışan her 100 kadından 66'sı tarımdadır. İkinci sırada % 23 ile hizmet sektörü yer almaktadır.

Toplam istihdamın % 22'si sanayi sektöründedir. Bölge sanayisi nitelikli elemana ihtiyaç duymamaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı % 24 iken, sanayi sektöründe çalışanların % 66'sını lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların % 23'ünü lise ve dengi okul mezunu, % 9'u da yükseköğretim mezunudur.

İstihdamın mesleki dağılımında tarım sektörünün istihdamdaki ağırlığına paralel olarak tarım üretiminde çalışanlar ilk sıradadır. Çalışanların % 20'si tarım üretiminde çalışmaktadır. İkinci sırada % 16 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, üçüncü sırada ise % 13 ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar vardır. Profesyonel meslek mensupları % 7, yardımcı profesyonel meslek grupları ise % 6 ağırlığındadır.

Kayıtdışı İstihdam

Bölge istihdamının % 43,4'i kayıt dışındadır. Bölge kayıt dışı çalışma oranları itibariyle ilginç bir yapıya sahiptir. Hem tarım hem de tarım dışı sektörlerde kayıt dışı istihdam oranı Türkiye ortalamasının altında olmasına rağmen, toplam kayıt dışı istihdam oranı Türkiye ortalamasından daha yüksektir. Bunun nedeni tarım sektörünün toplam istihdam içindeki payının Türkiye ortalamasından yaklaşık 20 puan yüksek olmasıdır. Bölgede toplam istihdamın % 44,7'si tarımda iken, bu oran Türkiye ortalamasında % 25,5'tir. Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranı % 19, tarım sektöründe % 74'tür.

Grafik 12. Türkiye ve TR33 Tarım ve Tarımdışı Kayıt Dışı Çalışma Oranı, %, 2011

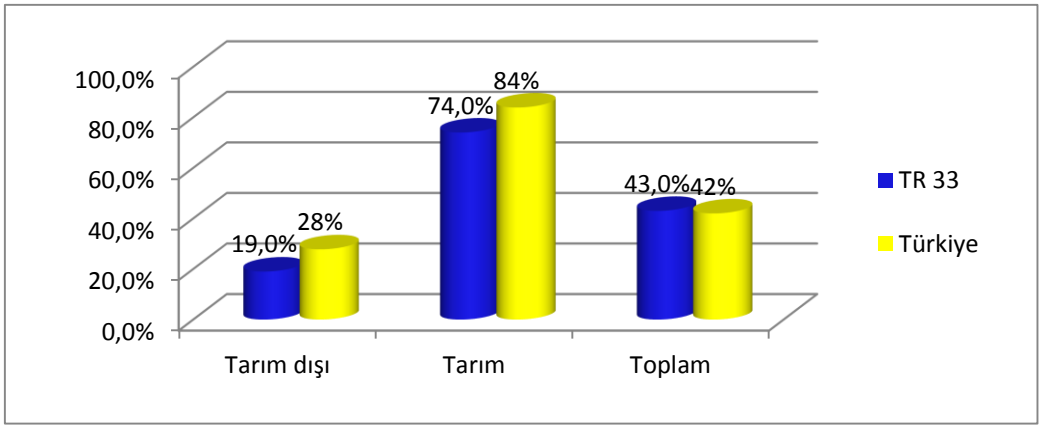

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede kayıtdışılığın en fazla olduğu tarım dışı sektör hizmet sektörüdür. Hizmet sektöründe % 19,1 olan kayıtdışı çalışma oranı sanayi sektöründe % 18,9'ya gerilemektedir. Sanayi sektöründe kayıt dışı çalışma oranı Türkiye ortalamasından düşüktür. Sanayi sektöründe çalışanların % 77'si lise altı eğitimli iken hizmet sektöründe çalışanların % 54'ü lise ve yüksekokul mezunudur.

Grafik 13. Türkiye ve TR33 sektörel kayıt dışı çalışma oranı,%,2011

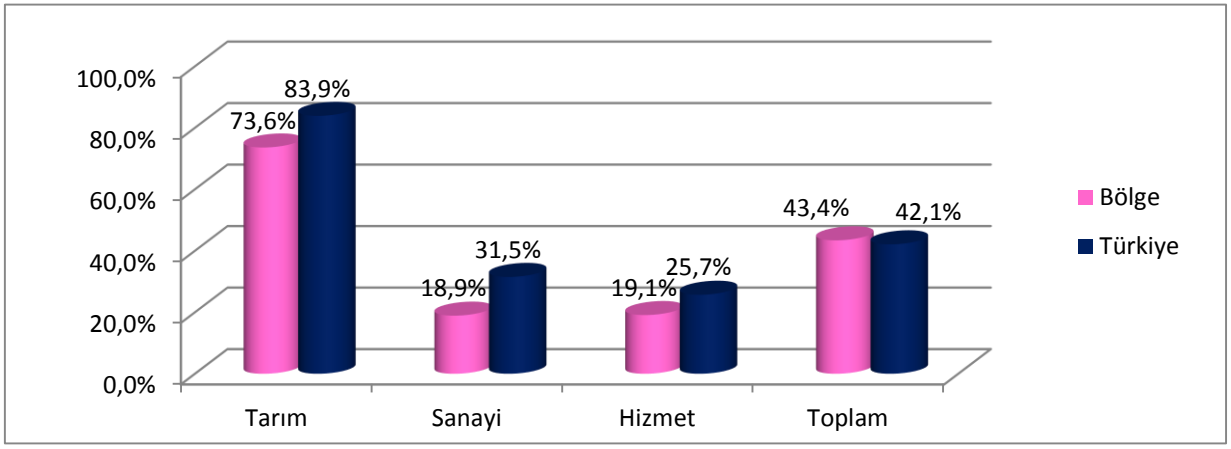

Kaynak: TÜİK,HİA

Kadınlarda kayıt dışı istihdam oranı erkeklerin kayıt dışı oranının iki katından fazladır. Erkeklerde % 30,6 olan kayıtdışı çalışma oranı kadınlarda % 70,8'e yükselmektedir. Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranlarında cinsiyetler arası fark, yine kadınlar aleyhine olmakla birlikte, tarımdaki gibi fazla değildir. Tarım dışında erkeklerin % 17,9'u, kadınların da % 23,5'i kayıt dışı çalışmaktadır. Tarım da ise kayıtdışı çalışma oranı kadınlarda % 94,7 ile erkeklerden 40 puan fazladır.

Grafik 14. Tarım ve tarım dışı sektörlerde cinsiyete göre kayıt dışı istihdam oranı, TR33,%,2011

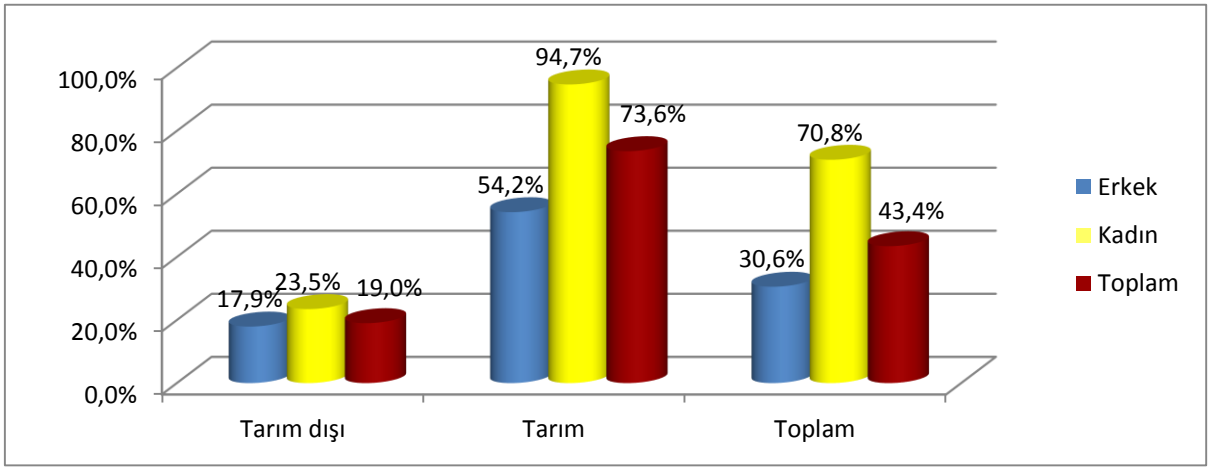

Kaynak: TÜİK,HİA

Kayıtdışılık ile eğitim arasında negatif ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe kayıtdışı çalışma azalmaktadır. Kayıtdışılıkta özellikle cinsiyetler arasında çok büyük farklılık vardır. Erkeklerde % 30,6 olan kayıt dışı çalışma oranı kadınlarda % 70,8'e yükselmektedir.

Grafik 15. Eğitim Durumuna Kayıtdışılık, TR33,%,2011

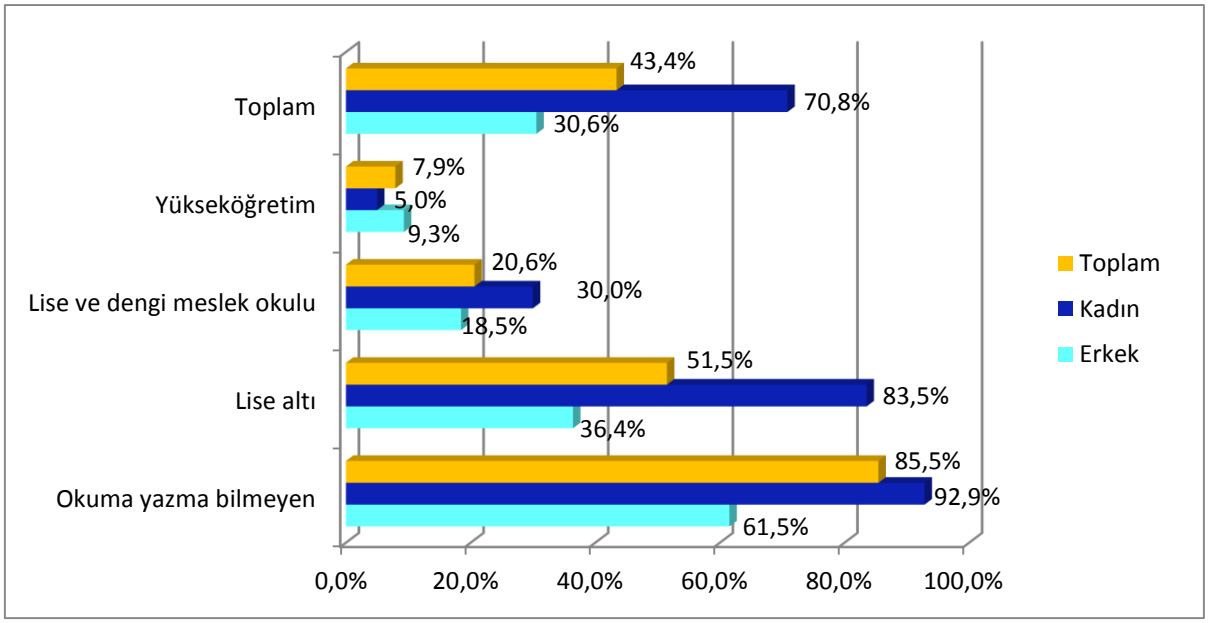

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede en yüksek kayıt dışılık oranı % 92,9 ile okuma yazması olmayan kadınlardadır. Bu eğitim seviyesinde erkeklerde kayıtdışı çalışma oranı %61,5'dir. Cinsiyetler arası fark lise altı eğitimlilerde en yüksek noktaya ulaşmaktadır. Lise altı eğitimli kadınlarda kayıt dışı çalışma oranı erkeklerin tam 2 katında fazladır. En düşük kayıt dışı çalışma oranı % 7,9 ile yüksek eğitimlilerdedir ve cinsiyetler arası fark çok azdır.

Yıllar itibariyle kayıtdışılıkta iyileşme vardır. Tüm Türkiye'de kayıtdışılıkla yapılan mücadele bölgede de kendini göstermiş ve 2004 yılında % 55,7 olan kayıtdışı çalışma oranı, 2011 yılında % 43,4'e gerilemiştir.

Grafik 16. İşteki Duruma Göre Kayıt dışılık Oranı,TR33,%,2011

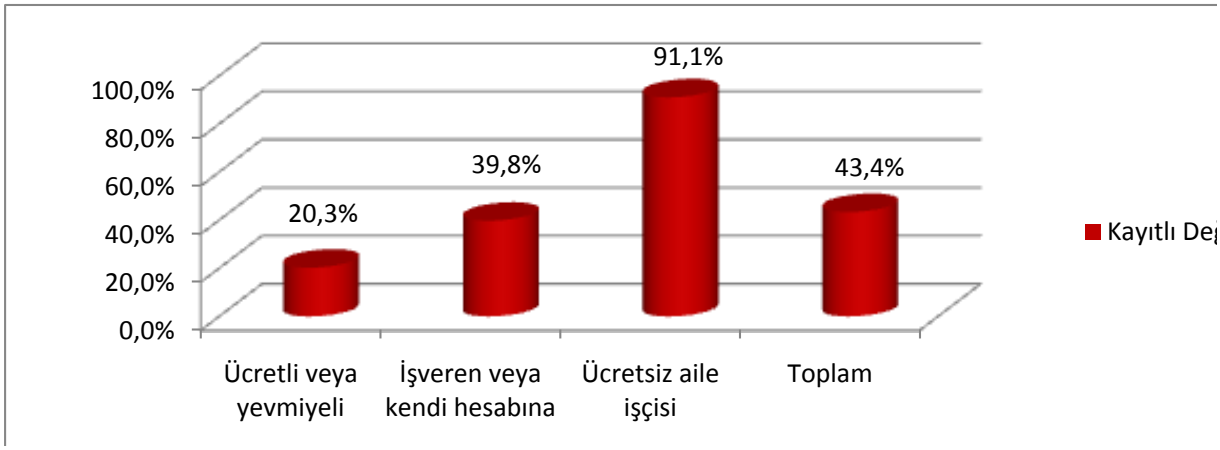

Kaynak: TÜİK,HİA

En düşük kayıt dışı istihdam oranı ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanlardadır. Ücretli veya yevmiyeli çalışanların %20,3'ü kayıt dışı istihdam edilmektedir. İşveren ve kendi hesabına çalışanlarda kayıt dışı çalışma oranı %39,8'dir.

Genç İstihdamı

Bölgede 194 bini kadın, 183 bini erkek olmak üzere 737 bin genç[11] bulunmaktadır. Gençlerin 139 bini istihdamda yer almaktadır. Gençlerin istihdam oranı % 37,5'tir. Genç erkeklerin istihdam oranı genç kadınların istihdam oranından yüksek olmakla birlikte, aradaki fark toplam nüfustaki kadar yüksek değildir. Genç erkeklerin istihdam oranı % 48,5, genç kadınların % 25,9'dur.

Gençlerin de en fazla çalıştıkları sektör tarımdır. Her çalışan gencin % 41'i tarım sektöründedir. İkinci sırada % 33,8 ile hizmet ve % 25,2 ile sanayi sektörleri takip etmektedir. Gençlerde de cinsiyetler arası çalışılan sektörler farklıdır. Genç kadınların % 58'si tarım sektöründe çalışırken, genç erkeklerin çoğunluğu hizmet sektöründe çalışmaktadır. Genç erkek istihdamında sanayi ve tarım sektörleri birbirine çok yakın orandadır.

Grafik 17. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TR33,%,2011

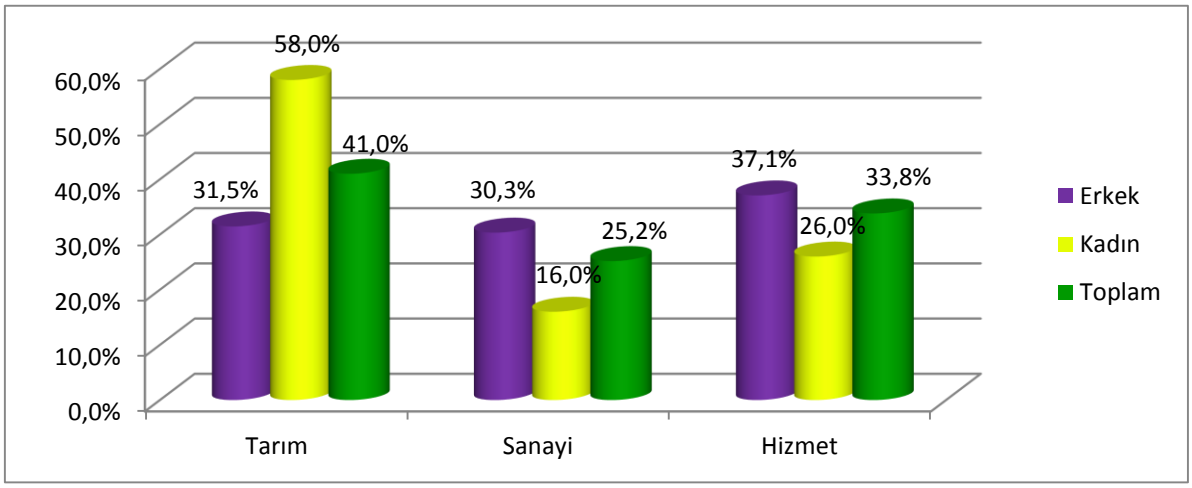

Kaynak: TÜİK,HİA

[11] Genç nüfus: 15-24 yaş grubu , TÜİK

Genç erkeklerin yarısından fazlası ve yevmiyeli olarak çalışırken (% 56,6) genç kadınların da yarıdan fazlası (% 56) ücretsiz aile işçisidir. Çalışan gençlerin % 46,1'i yüksek öğretim mezunudur. Düşük eğitim seviyesi ve tarım sektörü kayıtdışılığı da beraberinde getirmektedir. Gençlerin % 58'i kayıt dışı çalışırken, lise altı eğitimlilerde kayıt dışılık % 67,4'e ulaşmaktadır. Kayıtdışılık % 15 ile en düşük yüksekokul mezunlarındadır. Cinsiyetler arası farklılık kayıt dışılıkta da ortaya çıkmakta ve genç erkeklerin % 53,9'u, genç kadınların % 66'sı kayıt dışı çalışmaktadır.

İşsizlik

2011 yılı verilerine göre bölge toplam işsizlik oranı % 4,7, erkek işsizlik oranı % 4,7, kadınlarda % 4,9'dur. En düşük işsizlik oranı % 1,8 ile okuryazar olmayanlarda iken bunu % 3,6 ile lise altı eğitimliler izlemektedir.% 8,4 olan işsizlik oranı yüksekokul mezunlarında % 7,5'dir. Diğer bir ifade ile işsizlik oranının en yüksek olduğu eğitim seviyesi lise ve dengi meslek okuludur. Yalnız bölgede çok ilginç bir yapı dikkati çekmektedir. Hem lise ve dengi meslek okulu hem de yüksek eğitim işsizlik oranını yükselten kadınlardır. Lise ve dengi meslek okulunda erkeklerde % 6,5 olan işsizlik oranı, kadınlarda % 15,7'ye, yüksek eğitimli erkeklerde % 6,1'den kadınlarda % 10,2 ile yükselmektedir. Lise ve dengi meslek okulu mezunlarında kadınlardaki işsizlik oranı, bölgenin en yüksek işsizlik oranıdır.

Grafik 18. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TR33,%,2011

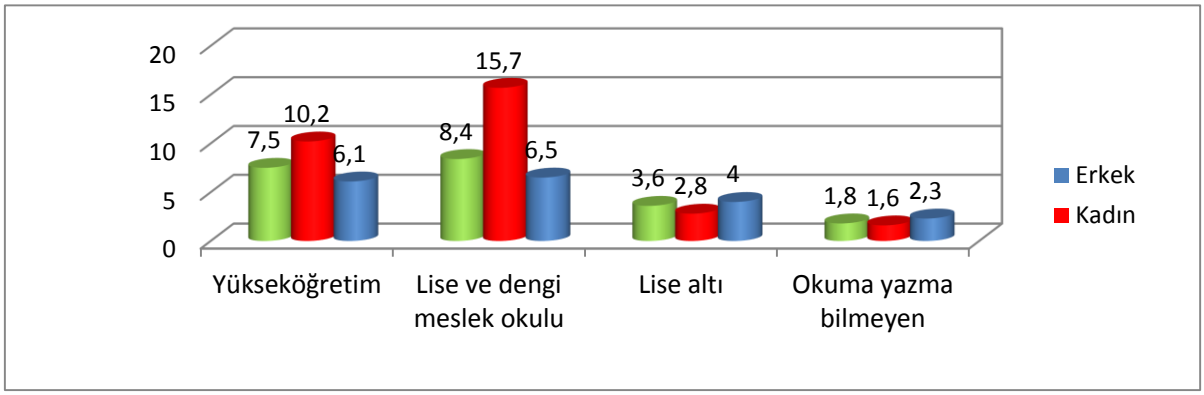

Kaynak: TÜİK,HİA

En yüksek işsizlik oranı hem erkeklerde hem de kadınlarda 20-24 yaş grubundadır. Bu yaş grubunda %14 olan işsizlik oranı, erkeklerde %14,5, kadınlarda ise %13,1'tir. Bölgedeki en yüksek işsizlik oranı da 20-24 yaş grubu erkeklerdeki işsizlik oranıdır. 20-24 yaş grubunu %8,5 ile 15-19 yaş grubu takip etmektedir. Bu grupta erkeklerde işsizlik oranı %7,8 ile %10 olan kadınlar işsizlik oranından daha düşüktür.

Grafik 19. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TR33,%,2011

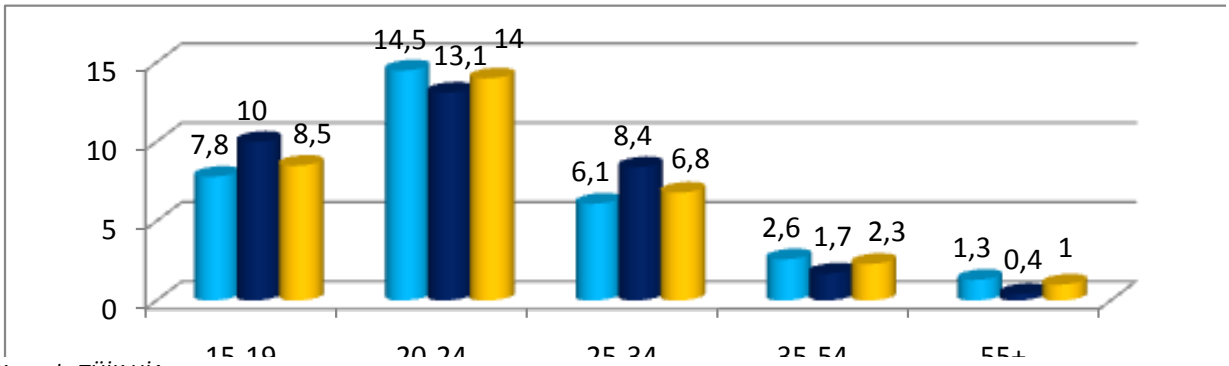

Kaynak: TÜİK,HİA

Tablo 9. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TR33, bin kişi, 2012

	Tarım	Sanayi	Hizmet	İlk kez iş arayanlar	Toplam
Okur yazar değil	0	0	0	0	1
Bir okul bitirmeyen	0	1	0	0	1
İlkokul	1	6	5	1	12
Orta veya dengi meslek okul	0	3	3	0	6
Genel lise	0	1	4	2	7
Lise dengi meslek okul	0	3	2	2	8
Yüksek okul veya fakülte	1	1	5	3	10
İlköğretim	1	2	3	2	7
Toplam	4	17	21	9	52

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgedeki işsizlerin beşte biri ilk kez iş aramaktadır. Kadın işsizlerin içinde ilk kez iş arayan kadın oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Kadın işsizlerin % 22,2'i ilk kez iş aramaktadır. Bu oran erkeklerde % 13,9'dir.

Tablo 10. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TR33, bin kişi, 2011

	Erkek	Kadın	Toplam
1 yıldan az	28	12	39
1 yıl ve daha çok	7	6	13
Toplam işsiz	35	18	53

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede dikkat çeken diğer bir husus ilk kez iş arayanların, toplam işsizlerden daha uzun süreli işsizliğe maruz kalmalarıdır. Bölgede toplam işsizlerin % 25'i bir yıldan daha çok süredir iş aramaktadır. Buna karşılık, ilk kez iş arayanların % 74'ü bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır. Cinsiyetler arasında iş arama süreleri hem ilk kez iş arayanlarda hem de işi varken işsiz kalanlarda farklılaşmaktadır.

İlk kez iş arayan kadınların işsizlik süreleri erkeklerden daha uzundur. İşgücü piyasasına ilk kez girmek isteyen kadınların % 67'si bir yıldan fazla süredir iş ararken, erkeklerde bu oran % 78'dir. Tüm işsiz erkeklerin % 19'u, kadınların % 33'ü bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır.

Grafik 20. İlk Kez İş Arayanların İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı,TR33,%,2011

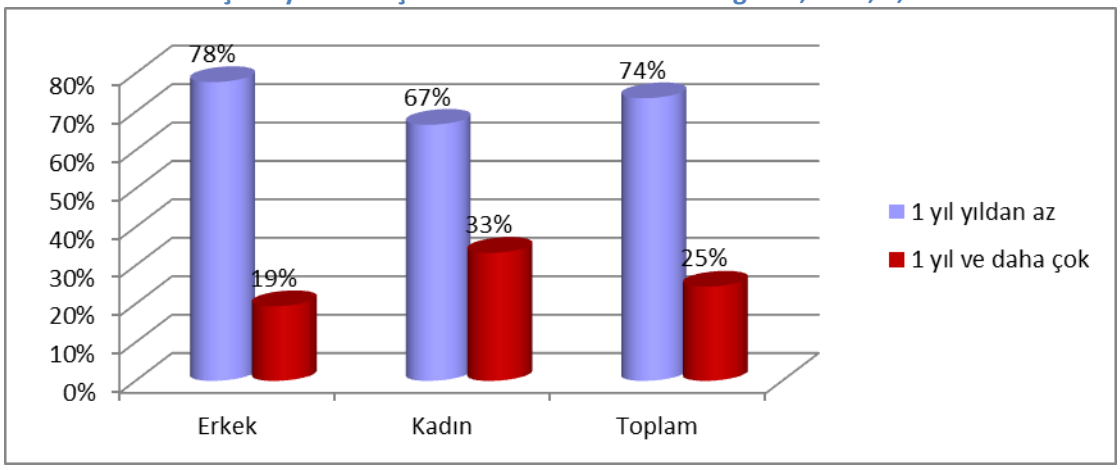

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim düzeyine göre de iş arama süreleri farklılaşmaktadır. Lise altı eğitimlilerin verilen kayıt dışı çalışmayı daha çok kabul etmeleri, işsizlik sürelerinde de etkili olmaktadır. Lise altı eğitimlilerin % 55' i bir yıldan daha az sürede iş bulurken, yüksek eğitimlilerin % 58' i bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır.

Tablo 11. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TR33, bin kişi, 2011

	1 yıldan az	1 yıl ve daha çok	Toplam
TOPLAM			
Okuma yazma bilmeyenler	1	0	1
Lise altı	22	5	27
Lise ve dengi meslek okulu	9	5	15
Yükseköğretim	8	3	10
Toplam	39	13	53
ERKEK			
Okuma yazma bilmeyenler	0	0	0
Lise altı	17	3	21
Lise ve dengi meslek okulu	6	3	9
Yükseköğretim	4	2	6
Toplam	28	7	36
KADIN			
Okuma yazma bilmeyenler	0	0	0
Lise altı	4	2	7
Lise ve dengi meslek okulu	3	3	6
Yükseköğretim	4	1	5
Toplam	12	6	18

Kaynak: TÜİK,HİA

Genç İşsiz

Bölge işsizlerinin % 18'ini gençler oluşturmaktadır.(15-24) İşsizlik oranı genç nüfusta % 12'dir. 25 yaş ve üzeri nüfustaki işsizlik oranı ise sadece % 6,8'dir.

Tablo 12. Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TR33, bin kişi, 2011

	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü,%	İşgücü dışı nüfus	İstihdam oranı,%	İşsizlik oranı,%
15-19	193	52	5	29,5	136	27	8,5
20-24	184	87	14	54,9	83	47,2	14
25-34	450	288	21	68,5	142	63,9	6,8

Kaynak:TÜİK,HİA

Genç işsizlik oranı cinsiyetler arasında çok büyük farklılık göstermemektedir. Erkeklerde % 12,1 kadınlarda % 12'dir. İşgücü piyasasına ilk kez girecek olan genç nüfus işsiz gençlerin % 31'dir. Genç işsizlerin büyük çoğunluğu (% 68) daha önce bir işte çalışmış olup da işini kaybeden gençlerden oluşmaktadır. Gençlerin büyük çoğunluğu çalıştıkları sektörlere bağlı olarak hizmetler sektöründe çalışırken işsiz kalmıştır, daha önce sanayi sektöründe çalışmış olanlar ikinci sıradadır)

Genç nüfusta olduğu gibi toplam işsizlerin de sadece üçte biri (% 31,3) ilk kez işgücü piyasasına girmeye çalışmakta, iş aramaktadır. İlk kez iş arayanların üçte ikisi (% 68,8) erkektir. Her iki cinsiyette de işsizlerin çoğunluğu hizmet sektöründe çalışırken işsiz (% 36,8) kalmıştır. Sanayi sektöründe çalışırken işsiz kalanlar toplam işsizlerin % 26,3'ü dür.

İşgücü Dışındaki Nüfus

İl bazında mevcut olan işgücü piyasası göstergeleri Kütahya'da işgücüne katılım oranının arttığını, işgücü dışı nüfusun azaldığını göstermektedir. 2008 yılında Kütahya ilinde çalışabilir yaştaki nüfusun % 57,4'ü işgücüne ya çalışarak ya da iş arayarak katılmaktadır.2010 yılında ise bu oran % 49,3'e gerilemiştir. Yani işgücü dışı nüfus üç yılda 8,1 puan artış göstermiştir.

Aynı durum bölgede de gözlenmektedir. 2008 yılında bölgede çalışabilir yaştaki nüfusun % 55,4'ü işgücüne katılırken, 2010 yılında bu oran % 50,6'ya gerilemiştir. 2011 yılında bölgede çalışabilir yaştaki nüfusun % 47,5'i işgücü dışındadır. İşgücü dışında olanların % 6,2'si bölgede kendine göre iş bulamadığı ve çalışmak istediği halde çeşitli nedenlerle iş aramadıklarını beyan eden kişilerden oluşmaktadır. % 16,7 si eğitim ve öğrenimine devam ederken, % 13,7'si de emeklidir. Çalışabilir yaştaki nüfusun % 40,8'i de ev işleri ile meşgul olduğundan işgücü dışındadır. Cinsiyet ve eğitim düzeyine göre işgücü dışında bulunma oranı ve nedeni farklılaşmaktadır. Çalışabilir yaştaki erkek nüfusun % 30,2'si işgücü dışında iken, kadınlarda bu oran % 64'e çıkmaktadır.

Tablo 13. İşgücüne dahil olmama nedenine ve Bölgelere (düzey 2) göre işgücüne dahil olmayanlar (Bin) (15 + yaş)

	İş bulma ümidi yok	İş aramayıp çalışmaya hazır olan/Diğer	Mevsimlik çalışan	Ev işleri ile meşgul	Öğrenci (eğitim-öğretim)	Emekli	Özürlü yaşlı veya hasta	Ailevi ve kişisel nedenler	Diğer	Toplam
2011	12	22	11	498	136	156	146	18	6	1.004
2010	5	21	4	609	146	171	146	13	3	1.118
2009	6	23	4	673	136	179	133	12	3	1.169
2008	5	24	41	655	144	169	153	11	10	1.211

Grafik 21. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı,TR33,%,2011

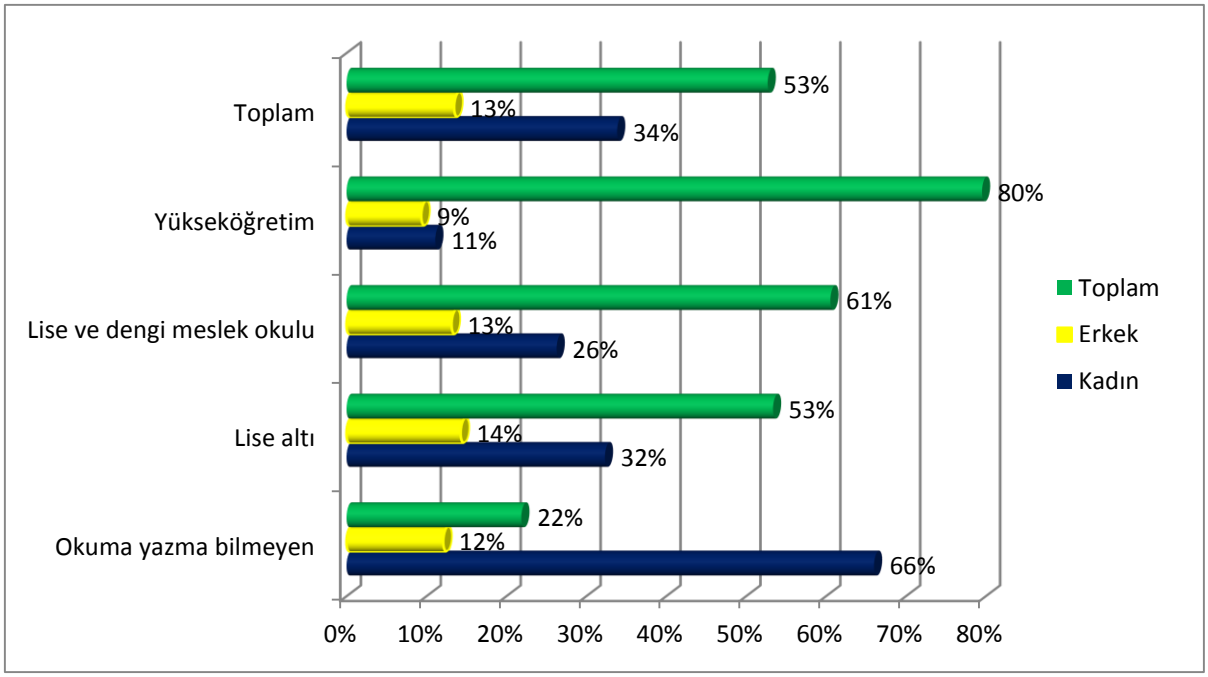

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim düzeyi arttıkça her iki cinsiyette de işgücü dışında kalma azalmaktadır. Bu durum özellikle yüksek eğitimde çok belirgindir. Durum yine kadınların aleyhine olmakla birlikte, yüksek eğitimli kadınların % 34'ü, erkeklerin % 13'ü işgücü dışındadır. Cinsiyetler arası fark 11 puandır. Farkın en yüksek olduğu iki grup vardır. Okuma yazma bilmeyenler ve lise altı eğitimliler. Cinsiyetler arası fark kadınlar aleyhine 54 puana kadar ulaşmaktadır.

Tablo 14. İşgücü Dışında Bulunma Nedeni, TR33, bin kişi, 2011

	Erkek	Kadın	Toplam
İş bulma ümidi yok	6	6	12
İş aramayıp çalışmaya hazır olan	13	9	22
Mevsimlik çalışan	1	10	11
Eğitim ve öğretimde olanlar	71	66	136
Ev işleri ile meşgul	0	489	489
Emekli	138	18	156
Özürlü yaşlı veya hasta	50	97	146
Ailevi ve kişisel nedenler	5	13	18
Diğer	3	3	6
Toplam	286	719	1.004

Kaynak: TÜİK,HİA

İşgücü dışında bulunma nedenlerinde kadınlarda ilk sırada 498 bin ile ev işleri ile meşgul olma yer alırken, erkeklerde 138 bin ile emeklilik yer almaktadır. İşgücü dışındaki kadın nüfusun sadece 18 bin emeklidir. Erkeklerde ikinci sırada 71 bin ile eğitim ve öğretimde olanlar yer alırken, kadınlarda 66 bindir. Erkeklerde dikkat çeken diğer bir husus özürlü yaşlı veya hasta olanların işgücü dışındaki erkeklerin 50 binini oluşturmalarıdır. Bu durum kadınlarda ise 97 bindir.

Grafik 22. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma,TR33,2011 (bin kişi)

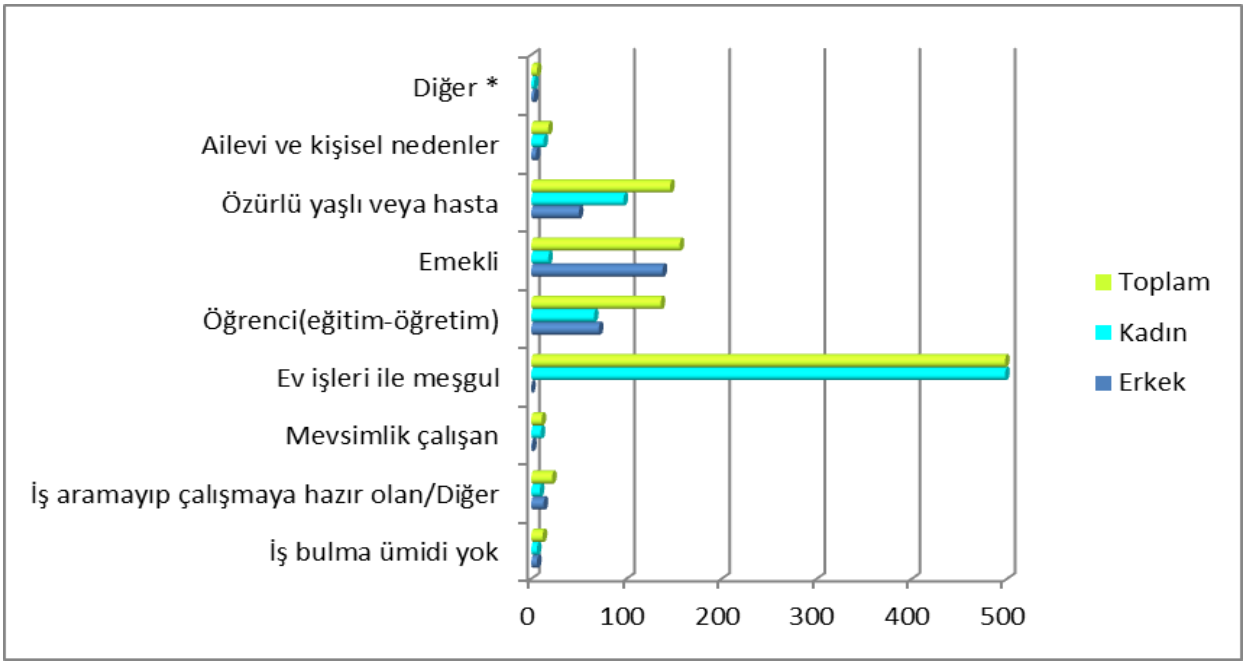

Kaynak: TÜİK,HİA

İşgücü Dışındaki Genç Nüfus

Bölgedeki 377 bin gencin 139 bini çalışmakta, 19 bini de iş aramaktadır. 219 bin genç de işgücü dışındadır. İşgücü dışı nüfusun % 23'ünü genç nüfus oluşturmaktadır. İşgücü dışındaki gençlerin % 61'i (134 bin genç) eğitim ve öğretim hayatına devam etmektedir.

Her iki cinsiyette de işgücü dışında bulunma nedeninin başında eğitim ve öğretime devam etme yer almaktadır. İşgücü dışındaki genç erkeklerin % 85,4'ü, genç kadınların da % 46'sı eğitim ve öğretimlerine devam etmektedir. Genç erkeklerin % 2'si çalışmak istediği halde iş aramaktan vazgeçmişlerdir. Genç kadınların % 44,5'i de ev işleri ile meşgul olduklarından işgücü dışındadırlar.

İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

Bu kısımda İŞKUR istatistiklerinden yararlanarak ilin işgücü piyasası değerlendirilmiştir. İŞKUR istatistikleri sadece İŞKUR'a kayıtlı kesim itibariyle mevcut olmasına rağmen bu veri seti il bazında cinsiyet, yaş, eğitim gibi kayıtlı işsizlerin özelliklerini ve açık işlerin sektörel dağılımı gibi özellikleri içermesi açısından önemli göstergelerdir.

2012 yılında İŞKUR'un sunduğu hizmetlerden yararlanmak amacıyla Kütahya'da kuruma başvuran kişi sayısı 28.821 kişi olmuştur. Kütahya'da 2012 yılı sonunda kayıtlı işsiz sayısı 21.425 kişidir. Kayıtlı işsizlerin dağılımları Türkiye dağılımından çok farklı değildir. Türkiye toplamında kayıtlı işsizlerin büyük çoğunluğu 20-29 yaş arası gruptur.

Tablo 15. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

	KÜTAHYA			TÜRKİYE		
Yaş grupları	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	643	319	962	50288	32115	82403
20-24	3803	1668	5471	274705	199468	474173
25-29	3271	1324	4595	313831	211007	524838
30-34	2592	988	3580	258215	170357	428572
35-39	2116	880	2996	191732	130177	321909
40-44	1555	604	2159	149106	96750	245856
45-49	889	283	1172	114150	55503	169653
50-54	206	126	332	46710	26124	72834
55-59	72	46	118	22494	10309	32803
60-64	21	11	32	8248	4391	12639
65+	7	1	8	4142	2440	6582
Toplam	15175	6250	21425	1433621	938641	2372262

Kaynak: İŞKUR

2011 İŞKUR İstatistiklerine göre ilde en yüksek kayıtlı işsiz 20-24 yaş grubundadır. Kayıtlı işsizlerin % 25,5'i bu yaş grubundadır. 20-24 yaş grubunu %23,1 ile 25-29 yaş grubu takip etmektedir. Yaş artıkça kayıtlı işsiz sayısı azalmaktadır. 20-34 yaş grubundaki kayıtlı işsizler, Türkiye toplamında olduğu gibi, ildeki toplam işsizlerin üçte beşini oluşturmaktadır. 15-19 yaş grubundaki işsizlerin toplam işsizler içindeki payı ise Türkiye ortalamasından daha yüksektir. İlde %4,5 olan 15-19 yaş grubunun payı, Türkiye toplamında % 3,5'tir.

Tablo 16. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

	KÜTAHYA			TÜRKİYE		
Eğitim durumu	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Okur-yazar değil	68	42	110	21759	23216	44975
Lise altı	7304	2826	10.130	775745	393230	1168975
Ortaöğretim	5984	2089	8073	417795	294049	711844
Yüksek okul	1819	1293	3112	218322	228146	446468
Toplam	15175	6250	214245	1433621	938641	2372262

Kaynak: İŞKUR

İlin eğitim seviyesi Türkiye ortalamasından daha düşük olmasına rağmen, kayıtlı işsizlerin dağılımında lise mezunlarının payı Türkiye ortalamasından daha yüksektir. İlde lise altı eğitimlilerinin kayıtlı işsiz içindeki payı % 47 ile % 48,0 olan Türkiye toplamının altında iken, lise mezunlarının payı % 38 ile % 31 olan Türkiye toplamından daha yüksektir. Yüksek okul mezunlarının payı Türkiye'de %19 iken ilde %15'tir.

İlde toplam işsizlerin içinde kadının payı Türkiye ortalamasından 10,4 puan daha düşüktür. Cinsiyetler arası dağılımda iki cinsiyet arasındaki en belirgin fark lise mezunlarındadır. Kütahya'da lise mezunları kayıtlı işsizler içinde % 25,9 olan kadın işsiz oranı, Türkiye'de %41,3'tür. Okur yazar olmayanlar ve orta öğretim altı eğitimlilerde Kütahya ve Türkiye'de kadın kayıtlı işsiz oranı değişik iken, yüksek okul mezunlarında Türkiye'de % 51,1 olan kadın payı Kütahya'da % 41,5'dir.

Grafik 23. Kayıtlı İşsizler İçinde Öğrenim Durumuna Göre Kadın Payı,%,2012

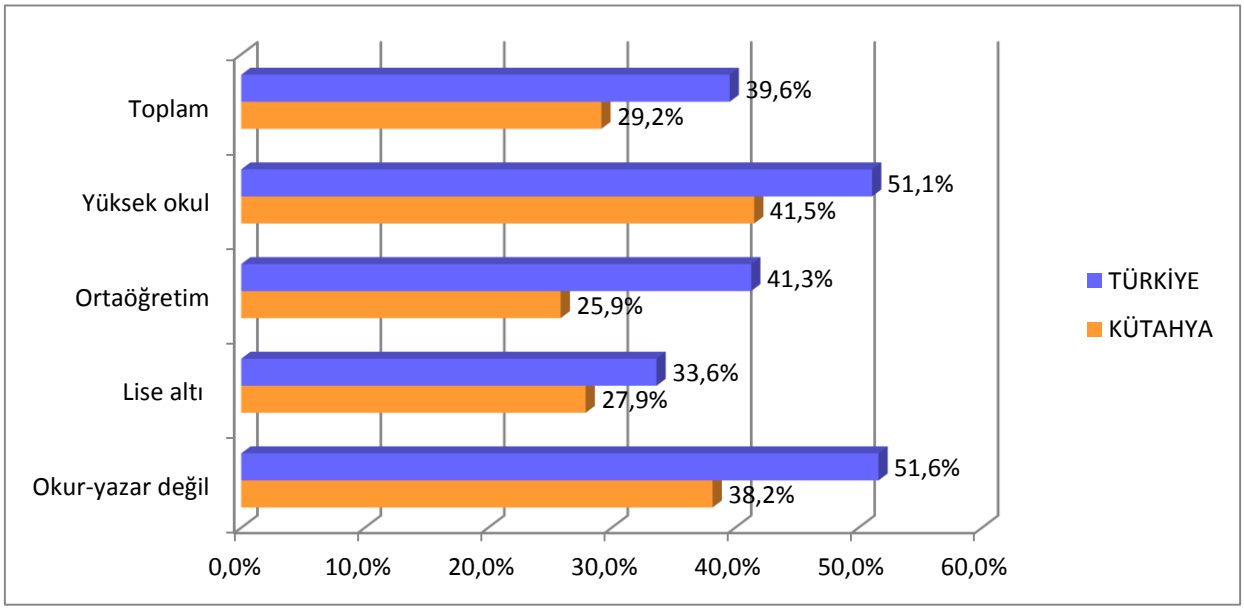

Kaynak:İŞKUR

İşsizlik ödeneği başvurularının büyük çoğunluğunu Türkiye toplamında olduğu gibi erkekler oluşturmaktadır. İşsizlik ödeneği başvurularının % 78,5'ini erkekler oluştururken, bu oran Türkiye için % 71,4'tür. En yüksek işsizlik ödeneği başvurusu 30-34 yaş grubu erkeklerdedir. Bunu 25-29 yaş grubu erkekler takip etmektedir.

Tablo 17. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneğini Hak edenler, 2012

	KÜTAHYA	TÜRKİYE
Yaş grupları	**Toplam**	**Toplam**
15-19	1	958
20-24	136	25343
25-29	464	80598
30-34	508	91279
35-39	422	69412
40-44	398	53790
45-49	251	32843
50-54	49	8068
55-59	7	2817
60-64	1	429
65+	0	182
Toplam	2237	365719

Kaynak: İŞKUR

İşsizlik ödeneğinde çalışma sürelerinin etken olması nedeni ile işsizlik ve işsizlik ödeneği dağılımı arasında bir paralellik "olmaması" beklenmektedir. En yüksek işsizlik oranı 20-24 yaş grubunda iken en yüksek işsizlik ödeneği 30-34 yaş grubundadır.

Grafik 24. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Kütahya,%,2012

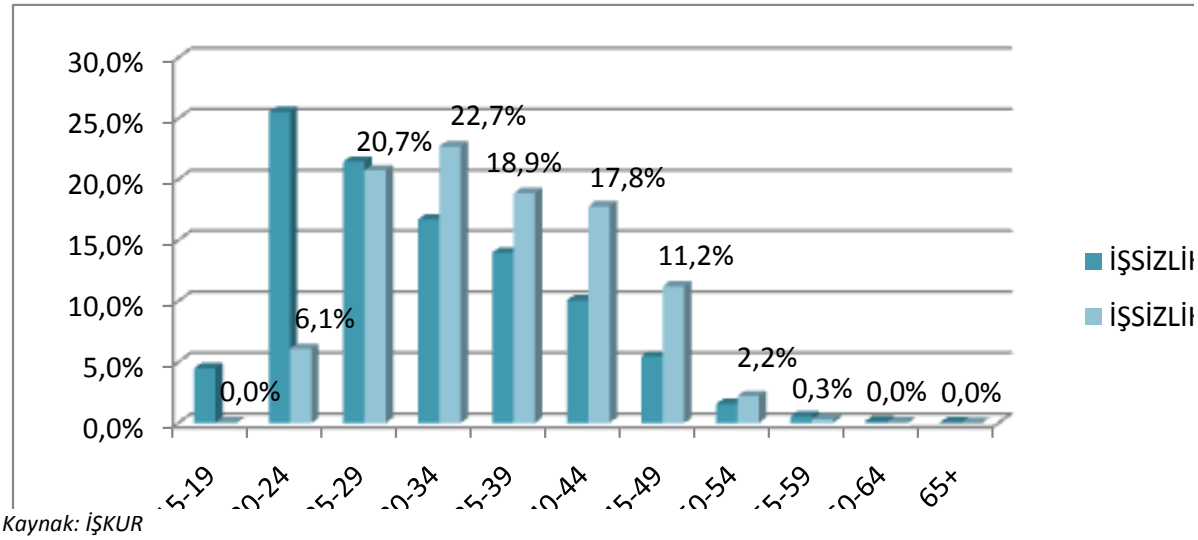

Kaynak: İŞKUR

Daha büyük yaş gruplarında da beklendiği gibi işsizlik ödeneğinin payı, işsizlerin payından daha yüksektir. İlde işsizlik ödeneğine en çok başvuru 30-34 yaş grubundaki erkeklerdedir. Kadınlarda en yüksek işsizlik ödeneğine başvuru 25-29 yaş grubundadır. Aynı yapı Türkiye için de geçerlidir.

Tablo 18. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012

	KÜTAHYA	TÜRKİYE
Eğitim Durumu	Toplam	Toplam
Okuma yazma bilmeyenler	17	2443
Okuryazar olanlar	6	3275
İlköğretim	1362	182.621
Ortaöğretim	636	114.839
Önlisans	94	24.487
Lisans	113	36.389
Yüksek Lisans	9	1.606
Doktora	0	0
Toplam	2237	365.660

Kaynak: İŞKUR

İşsizlik ödeneği başvurularında her iki cinsiyette de en fazla başvuru ilköğretim seviyesindedir. Bunu orta öğretim mezunları takip etmektedir.

Her iki cinsiyette de en fazla işe yerleştirme 20-24 yaş grubundadır. İşe yerleştirilen her 5 kişiden biri bu yaş grubundadır. Aynı eğilim Türkiye toplamında da görülmektedir. Yaş arttıkça beklendiği gibi işe yerleştirme oranları azalmaktadır.

Kayıtlı işsizlerin % 34'ü işsiz iken işe yerleştirilenlerin % 43'ü kadındır. İlde kadınların işe yerleştirme oranı Türkiye ortalamasından yüksektir. Türkiye toplamında toplam işe yerleştirilenlerin % 28'i kadındır.

Tablo 19. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2012

	KÜTAHYA			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	256	139	395	24961	14201	39162
20-24	905	380	1285	88397	39393	127790
25-29	975	236	1211	88408	31386	119794
30-34	697	233	930	69815	28025	97840
35-39	509	189	698	47764	23797	71561
40-44	391	95	486	33708	16386	50094
45-49	280	22	302	22844	8340	31184
50-54	94	8	102	9603	2969	12572
55-59	36	4	40	4043	874	4917
60-64	16	0	16	1157	196	1353
65+	3	0	3	279	41	320
Toplam	4162	1306	5468	390979	165608	556587

Kaynak: İŞKUR

İşe yerleştirilenlerin % 73'ü ilköğretim mezunudur. Bu oran % 54,5 olan Türkiye toplamının çok üzerindedir. İşe yerleştirilen erkeklerin % 66,3'ü, kadınların % 82,8'i ilköğretim mezunudur. İkinci sırada % 18,5 ile ortaöğretim mezunları gelmektedir. İşe yerleştirilenlerin sadece % 6,5'i ön lisans, lisans ve yüksek lisansı da içeren yüksek eğitimlilerdir.

Tablo 20. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, 2012

	KÜTAHYA			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma yazma bilmeyenler	7	4	11	1739	863	2602
Okur-yazar olanlar	11	6	17	15200	5765	20965
İlköğretim	2346	842	3188	229017	89619	318636
Ortaöğretim	1538	332	1870	113021	46740	159761
Ön lisans	164	79	243	19487	13060	32547
Lisans	94	43	137	12229	9196	21425
Yüksek lisans	2	0	2	280	364	644
Doktora	0	0	0	6	1	7
Toplam	4.162	1306	5468	390979	165608	556587

Kaynak: İŞKUR

2011 yıl sonuna kadar İŞKUR tarafından açılan kurs sayısı 125'tir. Açılan kursların % 16,8'i istihdam garantili işgücü yetiştirme kursudur. İstihdam garantili kurslara, toplam kurs katılımcıların % 21,4'ü olan 513 kişi katılmıştır. Hem açılan istihdam garantili kurs sayısı, hem de bu kurslara katılma oranları Türkiye oranlarına çok yakındır.

Tablo 21. Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012

	KÜTAHYA		TÜRKİYE	
	Kurs Sayısı	Katılan sayısı	Kurs Sayısı	Katılan sayısı
UMEM Projesi	10	125	2359	42181
Staj	108	207	11351	31773
İstihdam garantili işgücü yetiştirme	62	1396	4564	116451
Diğer kurslar	112	1453	11027	274240
Toplam	292	3181	27351	464645

Kaynak: İŞKUR

Türkiye toplamından farklı olarak kursa katılanların %57'si kadındır.

Tablo 22. Kursa Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

	KÜTAHYA			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kursa katılan sayısı	1.373	1.808	3.181	276.901	187.744	464.645
Kursa katılan sayısı%	43,2	56,8	100,0	59,6	40,4	100,0

Kaynak: İŞKUR

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu hedef doğrultusunda Kütahya ilinin işgücü piyasası talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile[12] 2012 yılından başlayarak yılda bir kez olmak üzere periyodik işgücü piyasası talep araştırması yapılması planlanmıştır.

Uygulaması ilk kez 2012 Eylül ve Ekim aylarında yapılan bu araştırma ile Kütahya ilinde mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimler izlenecektir. 1-9 çalışanı olan mikro ölçekli işyerlerindeki hızlı açılıp kapanma oranları dikkate alınarak, araştırmanın kapsamı Kütahya ilinin tüm ilçe ve köylerinde bulunan özel sektör, 10 ve daha fazla çalışanı olan yerel birim işyerleri olarak tanımlanmıştır.

Tablo 23. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	Kapsamı	Period	Sınıflamalar	Yöntem	GÖRÜŞME YAPILAN İŞYERİ SAYISI[13]	
2007	50+ TÜM İŞYERLERİ	15 EKİM - 30	İSCO 88- NACE	Yüz yüze	Toplam	**12.712**
2008	TÜM İŞYERLERİ	15 Ekim - 5 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**71.001**
					10+ işyeri	26.409
					50+işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	17 Nisan - 30 Mayıs	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**275.099**
					10+ işyeri	83.404
					50+işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	4 Kasım-13 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**255.938**
					10+ işyeri	80.638
					50+işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**218.068**
					10+ işyeri	73.418
					50+işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**198.479**
					10+ işyeri	69.442
					50+işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**159.862**
					10+ işyeri	60.501
					50+işyeri	13.393
2011/II	10 + GİRİŞİMLER (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**5.941**
					10+ işyeri	3.283
					50+işyeri	1.606
2012/I	10 + GİRİŞİMLER (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**5.225**
2012/II	10 + İŞYERLERİ (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**53.164**

Kaynak: İŞKUR

10 ve üzeri çalışanı olan işyeri sayısının çok fazla olmaması örnekleme yerine tam sayımın tercih edilmesine yol açmıştır.[14] Araştırmanın çerçevesi Türkiye İşyeri Kayıtları Sistemidir. İşyeri listeleri her

[12] Araştırma yöntemi için Ek 4'e bakınız
[13] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.

yılın Nisan ayı itibariyle güncelleştirmesine, mikro ölçekli işyerleri kapsam dışında tutulmasına ve alana çıkılmadan önce işyerleri listesi, SGK ve İŞKUR İl Müdürlükleri gibi diğer adres kaynakları ile de kontrol edilmesine rağmen, alanda bazı adreslerin bulunmasında problem ile karşılaşılmıştır. Alan uygulaması sırasında karşılaşılan diğer bir sorun da işyeri faaliyetleri ve işyeri büyüklüklerinde görülen değişikliklerdir. Özellikle 10-49 büyüklüğündeki işyerlerinden bir kısmı 1-9 büyüklükteki işyerlerine kayma göstermiştir.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu[15]" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep edilen eğitim ve beceri düzeyleri, Karşılanma yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük nedeni ,)
- 2012 yılı içerisinde işe giriş-çıkışlar,
- 31 Aralık 2012 ve 30 Haziran 2013 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 17'si[16] kapsama dahil edilmiştir.

Araştırmaya 890 işyeri cevap vermiştir. Bu işyerlerinin 757 tanesinin, TÜİK İşyeri Listesinde 10-49 çalışanı büyüklüğünde olduğu halde, alanda 1-9 çalışanı olan işyerlerine dönüştükleri görülmüştür. Bu durum özellikle kendini ticaret sektöründe ve bunu takiben inşaat sektöründe göstermektedir.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektör bazında il tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için tabakalamaya mesleki kırılım dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Araştırma sonuçlarına göre işyerlerinin büyük çoğunluğu toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 29,1'i ticaret sektöründedir. Bu sektörü % 26,8 ile imalat ve % 9,5 ile inşaat sektörü takip etmektedir. Üç sektördeki işyerleri, araştırmaya cevap veren işyerlerinin % 65'ini oluşturmaktadır.

[14] Tam sayımın tercih edilmesinde İŞKUR'un kendi alt yapısını güncellemek istemesi de önemli bir etken olmuştur.

[15] Soru Formu Ek 1'de verilmiştir.

[16] Madencilik ve taşocakçılığı; İmalat; Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı; İnşaat; Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı; Ulaştırma ve depolama; Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri; Bilgi ve iletişim; Finans ve sigorta faaliyetleri; Gayrimenkul faaliyetleri; Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler; İdari ve destek hizmet faaliyetleri; Eğitim; İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri; Kültür,sanat,eğlence,dinlence ve spor; ve Diğer hizmet faaliyetleri.

Grafik 25. İşyerlerinin sektörel dağılımı,%,2012

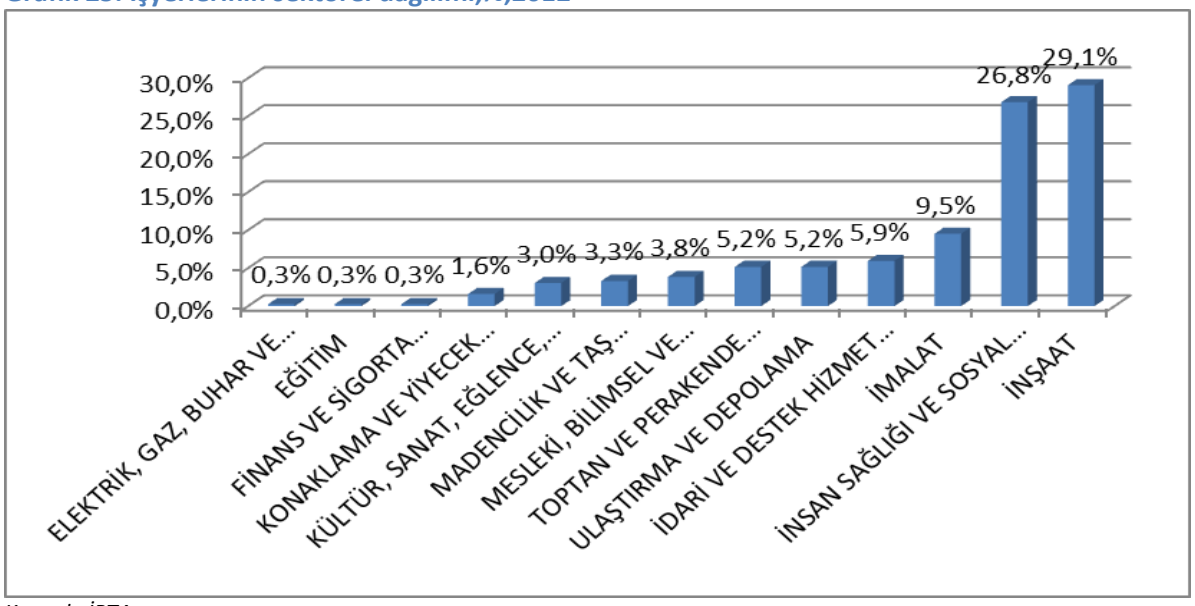

Kaynak: İPTA

İlde 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde sektör sıralaması yer değiştirmektedir. İlk sırada imalat sektörü yer almakta, imalatı ticaret sektörü takip etmektedir. 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin % 29,1'i imalatta, % 19,7'si ticaret sektöründedir. Bu iki sektörü madencilik sektörü takip etmektedir.

Kütahya'daki işyerleri Türkiye toplam işyerlerinden sadece % 0,6 pay almaktadır. Türkiye içinde en fazla pay alan sektör % 0,9 pay ile toptan ve perakende sektörüdür. Kütahya'da işyerleri itibariyle ikinci sırada olan imalat sektörünün Türkiye içindeki payı % 0,8'dir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışanların % 68'si imalat, toptan ve perakende ticaret ve madencilik sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör Türkiye'de olduğu gibi imalat sektörüdür ama çalışanların sektördeki ağırlığı Türkiye'den çok yüksektir. İmalat sektöründe çalışanlar Türkiye'de toplam çalışanların % 24'ü iken, bu oran ilde % 30'a yükselmektedir. Çalışanların sektörel dağılımı ilk sıradan sonra farklılaşmaktadır. Türkiye'de ikinci sırada yer alan idari ve destek hizmetler sektörü ilde altıncı sıradadır. İmalat sektörünü ilde % 21 ile toptan ve perakende ticaret ve % 17 ile imalat sektörleri takip etmektedir.

Grafik 26. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, 2012

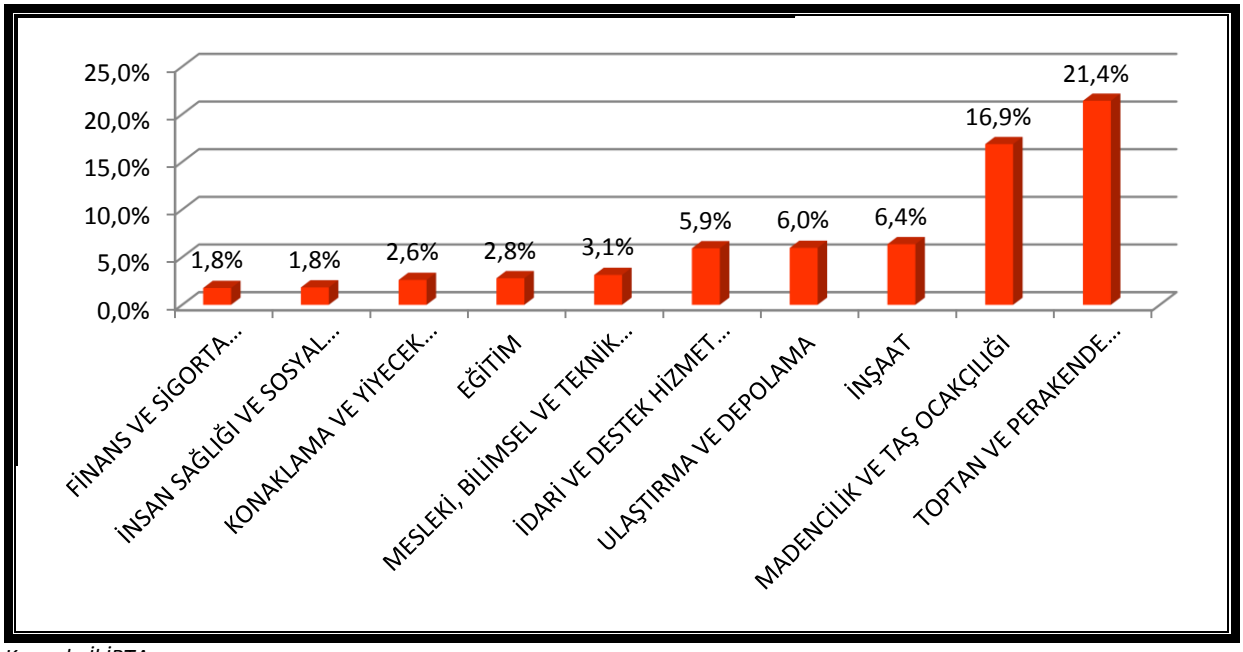

Kaynak: İl İPTA

Çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı % 18'dir. Türkiye toplamında kadın çalışanların payı ise % 25'tir.

Kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki payı Türkiye ortalamasından düşük olmakla birlikte, kadın çalışanların görece olarak ağırlık kazandıkları sektörler Türkiye ile aynı eğilimi göstermektedir. Hem Kütahya'da hem de Türkiye'de kadınların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır.

Tablo 24. Sektörlere göre çalışan oranları ,%, 2012

Sektör	Kadın çalışan oranı %	Erkek çalışan oranı %	Sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki oranı %
BİLGİ VE İLETİŞİM	0%	100%	0%
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	13%	87%	1%
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİMLENDİRME ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	7%	93%	1%
EĞİTİM	36%	64%	3%
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	29%	71%	2%
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	29%	71%	3%
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	5%	96%	0%
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	2%	98%	17%
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	27%	73%	3%
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET	18%	82%	21%
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	8%	92%	6%
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	14%	86%	6%
İMALAT	24%	76%	29%
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	61%	39%	2%
İNŞAAT	5%	95%	6%
Genel Toplam:	18%	82%	100%

Kaynak: İl İPTA

Örneğin çalışanlarının yarıdan fazlası (% 61) kadın olan insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı % 2, çalışanlarının üçte birinin(% 36) kadın olduğu eğitim sektörü işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı % 3, çalışanlarının % 29'unun kadın olduğu finans ve sigorta faaliyetlerinin toplam işyerleri içindeki ağırlıkları % 2'dir.

İmalat sektörü Türkiye toplamında olduğu gibi, ilde toplam çalışanlara göre ilk sıradadır. Erkek çalışanların imalat sektöründeki payı kadınların payının üç katıdır. Erkek çalışanların % 76'sı, kadın çalışanların da % 24'ü imalat sektöründedir. İkinci hâkim sektör ticarette de benzer durum vardır. Erkek çalışanların % 82'si, kadın çalışanların da % 18'i ticaret sektöründedir. Toplam çalışanlara göre üçüncü sırada olan madencilik, % 98 pay ile neredeyse tamamı erkek çalışanlardan oluşurken, kadınlarda ise ilk sırada (% 61)insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri yer almaktadır.

Çalışanların imalat sektöründe yoğunlaşması mesleki dağılımları etkilemektedir. Çalışanların % 28'i Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ana meslek grubunda[17] çalışmaktadır. İkinci sırada % 25,1 ile nitelik gerektirmeyen Mesleklerde çalışanlar, üçüncü sırada % 16,2 oran ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar yer almaktadır.

[17] Ana meslek grubu: ISCO 2008

İlde ana meslek gruplarının dağılımı Türkiye dağılımından farklılık göstermektedir. İlde ilk sırada tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ana meslek grubunda çalışanlar yer alırken, Türkiye'de ilk sırada nitelik gerektirmeyen meslekler, ikinci sırada da profesyonel meslek grupları yer almaktadır.

Ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı da farklılık göstermektedir. Toplam çalışanların %18'ini kadınlar teşkil ederken, Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanların işlerinde % 27'si kadın, Profesyonel Meslek Mensuplarının ise % 32'si kadındır. Buna karşılık Yöneticiler ana meslek grubunda çalışanların sadece % 14'ü, Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensuplarının % 10'u kadındır.

Grafik 27. Ana meslek gruplarına göre cinsiyet oranları,%

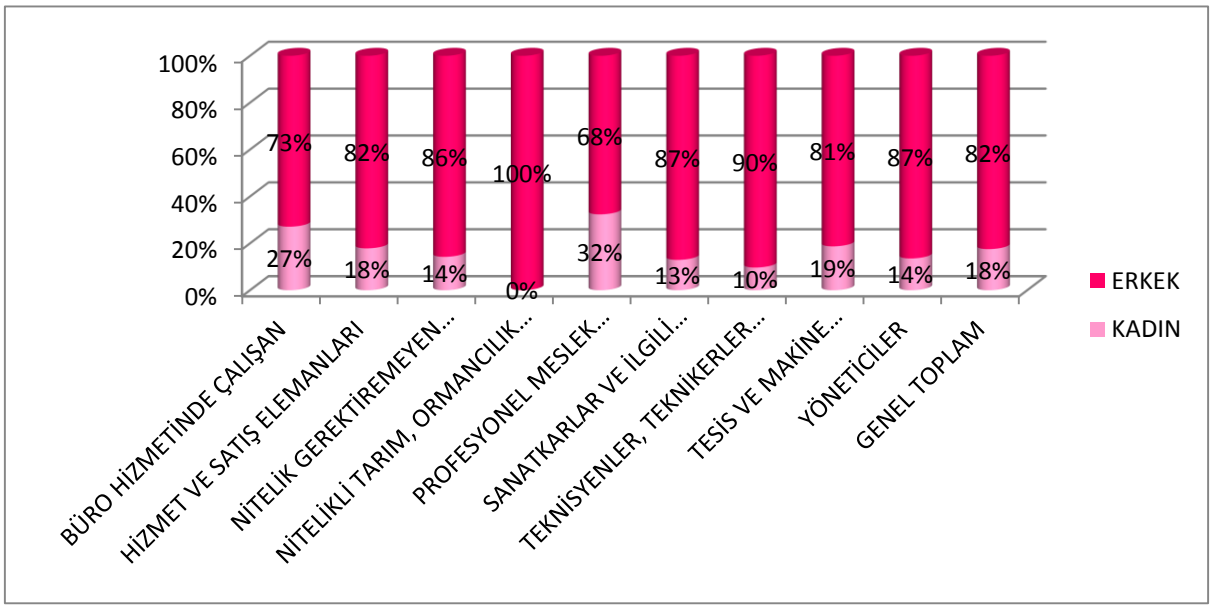

Kaynak: İl İPTA

Meslek bazında yapılan inceleme ilde mesleki çeşitliliğin fazla olmadığını göstermektedir.[18]En fazla çalışanı olan ilk 10 meslekte çalışanlar, toplam çalışanların % 38'sini oluşturmaktadır. İlk sırada Beden İşçisi (Genel) yer almaktadır. İlk onda yer alan meslekler sırası ile İmal işçisi, Madenci(Genel), Şoför (Yük Taşıma), Porselen Ve Seramik Eşyası İmal İşçisi, Paketleme İşçisi (Cam), Beden İşçisi(Temizlik), Beden işçisi(İnşaat), Temizlik Görevlisi, Büro Memuru(Genel)dur.

[18] Çerçevede mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için tabakalamaya mesleki kırılım dâhil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuş olup genellemeler ihtiyatla karşılanmalıdır.

Tablo 25. En fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı ,%

İlk On Meslek (Toplam)	%	İlk On Meslek (Erkek)	%	İlk On Meslek (Kadın)	%
Beden İşçisi(Genel)	12,6	Beden İşçisi (Genel)	12,6	İmal İşçisi	9,9
İmal İşçisi	4,6	Madenci(Genel)	4,7	Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)	9,4
Madenci (Genel)	3,9	Şoför-Yük Taşıma	4,4	Beden İşçisi(Genel)	4,3
Şoför-Yük Taşıma	3,6	İmal İşçisi	3,5	Porselen ve Seramik Eşyası İmal İşçisi	3
Porselen Ve Seramik Eşyası İmal İşçisi	3,3	Porselen ve Seramik Eşyası İmal İşçisi	3,4	Paketleme İşçisi(Cam)	2,9
Paketleme İşçisi (Cam)	2,6	Beden İşçisi (İnşaat)	2,6	Diğer İmalat ve İlgili İşler(Elle)	2,7
Beden İşçisi (Temizlik)	2,2	Paketleme İşçisi (Cam)	2,2	Beden İşçisi(Temizlik)	2,7
Beden İşçisi (İnşaat)	2,1	Beden İşçisi (Temizlik)	2,1	Konfeksiyon İşçisi	2,4
Temizlik Görevlisi	2	Temizlik Görevlisi	1,6	Muhasebeci	2,1
Büro Memuru (Genel)	1,8	Büro Memuru(Genel)	1,5	Kasiyer	2,1
Toplam	27,1	Toplam	25,6	Toplam	51,5

Kaynak: İl İPTA

Kadın ve erkeklerin mesleklere göre dağılımı ve mesleki çeşitliliği cinsiyetler arasında farklıdır. Erkeklerde mesleki yoğunlukta başta yer alan ilk on meslek toplam mesleklerin dörtte birini oluştururken, kadınlarda yarıdan fazlasını oluşturmaktadır.

Kadın çalışanların görece olarak daha etken oldukları meslekler İmal İşçisi, Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş), Beden İşçisi(Genel), Porselen Ve Seramik İmal İşçisi, Paketleme İşçisi(Cam), Diğer İmalat ve İlgili İşler(Elle), Beden İşçisi(Temizlik), Konfeksiyon İşçisi, Muhasebeci, Kasiyer gibi eğitimden çok belli bir beceri isteyen mesleklerdir. Acil tıp teknisyeni, ağız ve diş sağlığı teknisyeni, bankacılık meslek elemanı, hemşire, öğretmen gibi yüksek eğitim seviyesi isteyen meslekler daha azdır.

AÇIK İŞLER

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık[19] iş imalat sanayindedir. Kütahya ilinde 10'dan fazla çalışanı olan özel sektör işyerlerinde hem işyeri sayısı hem de çalışanlar itibariyle lokomotif sektörler imalat ve toptan-perakende ticarettir. Bu husus açık işlerde de kendini göstermekte ve en fazla açık işin olduğu sektör de imalat olmakta ve imalatı toptan perakende ve elektrik, gaz buhar iklimlendirme sektörleri takip etmektedir. Açık işlerin % 43,6'sı imalat, %21,4'ü toptan perakende, %8,9'u elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme sektöründedir. Gayrimenkul faaliyetleri, su temini ve kanalizasyon, kültür, sanat, eğlence, bilgi ve iletişim ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

Grafik 28. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%,2012

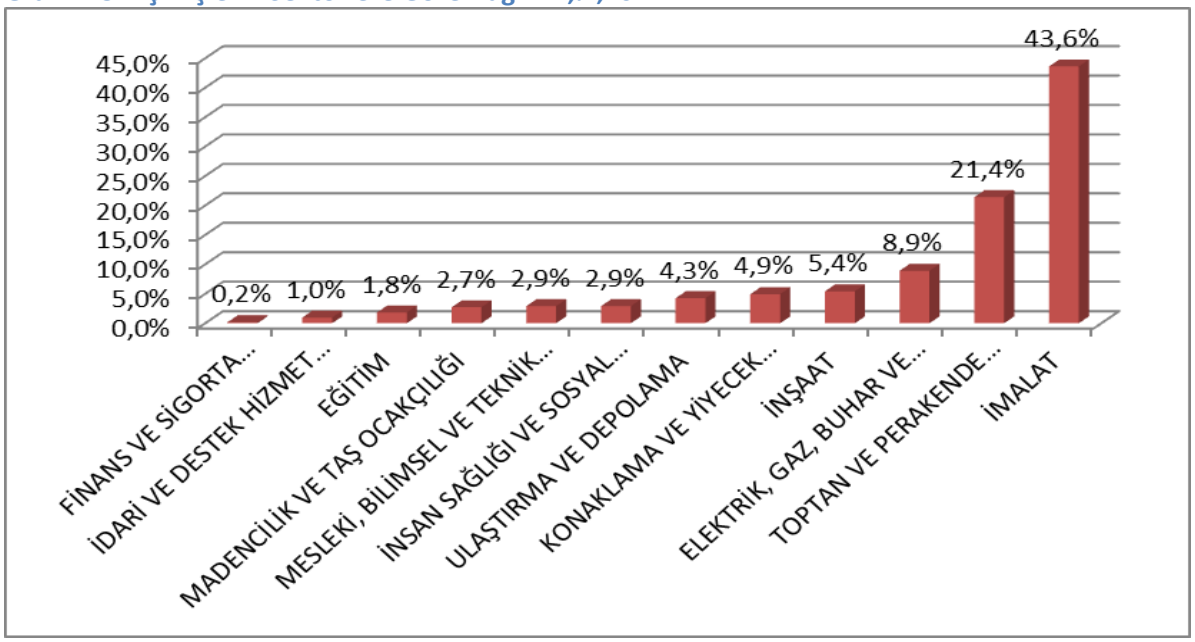

Kaynak: İl İPTA

Anket uygulanan işyerlerinde açık iş oranı[20] % 3,4'dür. Açık iş oranı itibariyle önde gelen sektör elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme sektörüdür. Sektörde açık iş oranı % 36,2'dir. Sektörde çalışan sayısının az olması ekonomide bu oranın önemini henüz hissettirmese de sektörün gelişimi ile birlikte bu yöndeki talep kendini etkin olarak hissettirecektir.

[19] Açık iş yeni yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak bir pozisyon olarak tanımlanır. İşveren, bu pozisyon için, kurum dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif olarak adım atmaktadır ve daha fazla adım atmaya da hazırdır; ve bu pozisyonu ya hemen ya da yakın bir gelecekte doldurmayı planlamaktadır. İşgücü talep araştırması kapsamında işyerleri ziyaret edildiğinde mevcut olan açık işler derlenmiştir.

[20] Açık iş oranı (AİO) açık olan toplam pozisyonların oranını ölçer ve şu şekilde ifade edilir:
AİO = Açık İşlerin Sayısı / (Mevcut Çalışanların Sayısı + Açık İşlerin Sayısı) * 100.

Grafik 29. Sektörlere Göre Açık İş Oranları,%,2012

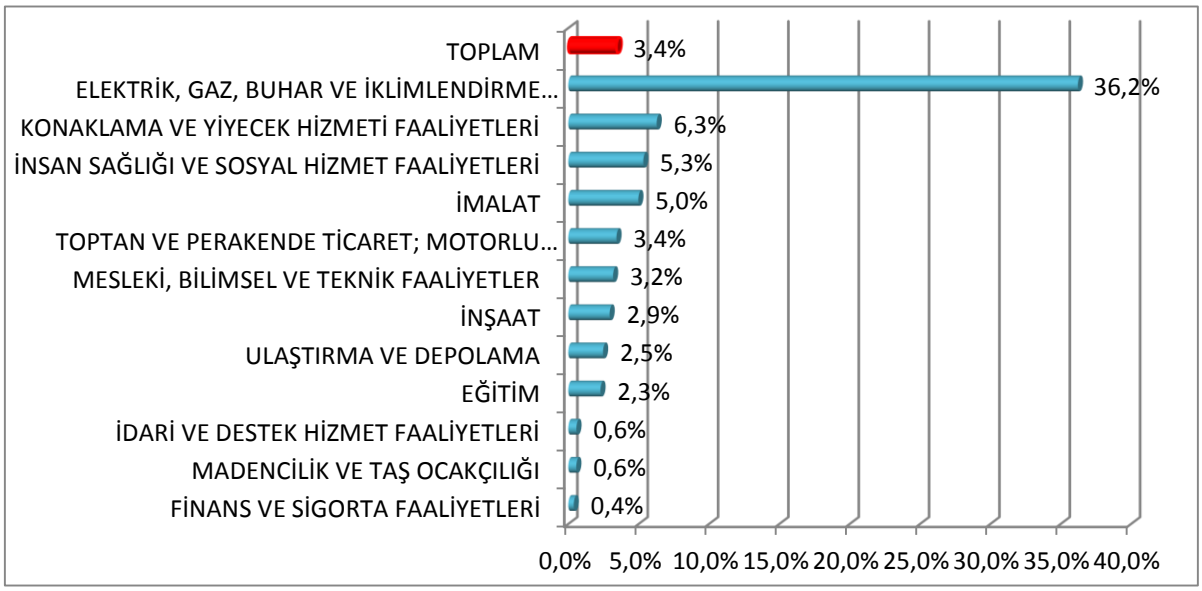

Kaynak: İl İPTA

İlde açık iş oranı % 3,3 olan Türkiye Geneli Açık İş Oranının üzerindedir. İlde açık iş oranı en yüksek olan elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme %36,2 iken Türkiye'de bu oran %1,3'tür. İl çalışanlarının %65'ini barındıran imalat ve ticaret sektöründeki açık iş oranları da, bu iki sektördeki Türkiye açık iş oranlarının çok üzerindedir. İmalat sektöründeki açık iş oranı ilde %5 iken Türkiye'de de %5, ilde %3,4 olan ticaret sektörü açık iş oranı Türkiye'de %3,8'dir.

Meslek grupları itibariyle açık işlerin dağılımına bakılacak olursa; il genelinde açık işlerin % 29,4'ünün Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, % 24,6'sının Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, %11,9'unun Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Gruplarında olduğu görülecektir.

Grafik 30. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı,%,2012

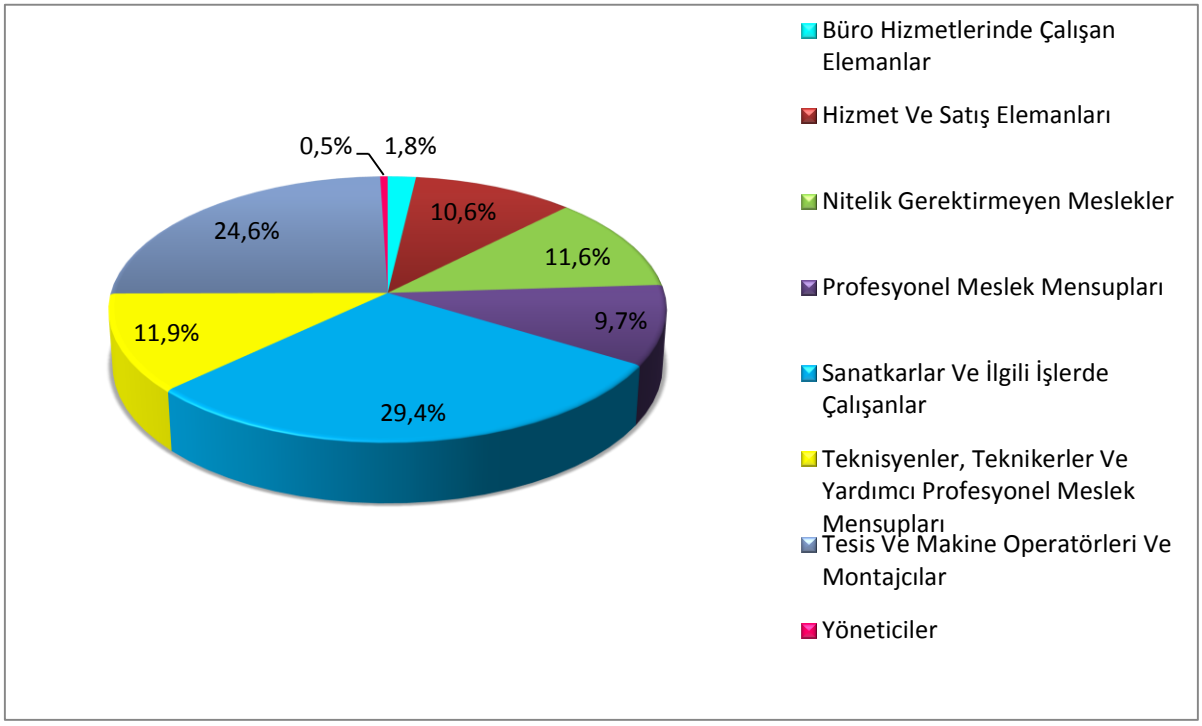

Kaynak: İl İPTA

Ana mesleklere göre açık işlerin dağılımı işyeri büyüklüklerine göre farklılaşmaktadır. Örneğin en fazla ihtiyaç Sanatkârlar ve İlgili İşlerde çalışanlar meslek grubuna talep 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerindedir. Bu meslek grubuna olan talebin % 41'i bu büyüklükteki işyerlerinden kaynaklanmaktadır. Buna karşılık nitelik gerektirmeyen meslekler grubuna olan talebin % 59'u 10-49 çalışanı olan işyerlerindedir.

Ana meslek grupları itibariyle Türkiye'de açık iş oranının en yüksek olduğu ana meslek grubu % 6,2 ile ile Teknisyen, Tekniker ve Yardımcı Personel grubudur. İlde ikinci sırada %6,0 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde çalışanlar yer alırken, üçüncü sırada % 4,6 ile yer alan Profesyonel Meslek grubu, dördüncü sırada ise Hizmet ve Satış Elemanları açık iş oranı %4,3'tür. İlgi çeken bir diğer husus ise nitelik gerektirmeyen mesleklerde de %1,6 oranında açık işin olmasıdır.

Grafik 31. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları,%,2012

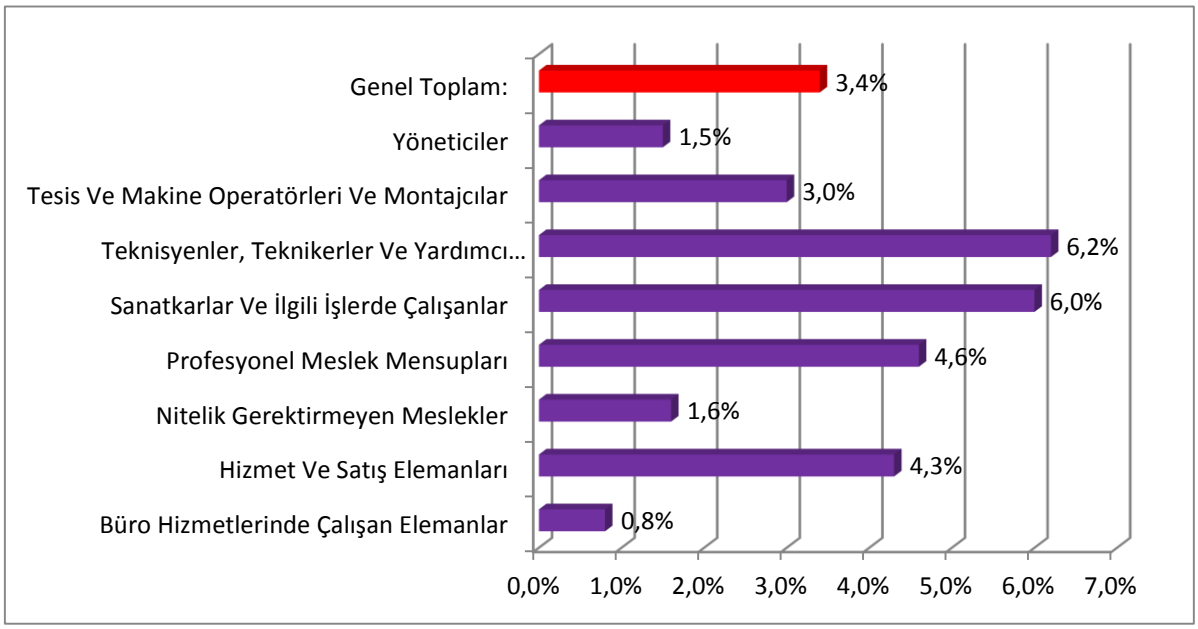

Kaynak: İl İPTA

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek dikiş makinesi operatörü-kumaş'tır. Açık işlerin % 9,4'ünü dikiş makinesi operatörü oluşturmaktadır. [21]Dikiş makinesini % 6,3 ile konfeksiyon işçisi takip etmektedir ve her iki mesleğe olan ihtiyaç arasında çok büyük fark vardır. En çok talep edilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri arasında ise fark minimum düzeydedir ve % 5,6 ile beden işçisi, % 3,7 ile garson(servis elemanı), % 3,7 ile tornacı(torna tezgahı operatörü, % 2,7ile elektrik teknisyeni, % 2,4 paketleme işçisi ve % 2,1 ile elektrikçidir. Açık iş sayısının en yüksek olduğu ilk on meslek toplam açık işlerin % 39,7'sini oluşturmaktadır.

Tablo 26. En fazla Açık İş Belirtilen İlk On Mesleğin Toplam Açık İş İçindeki Oranı ,%

Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	9,4%
Konfeksiyon İşçisi	6,3%
Beden İşçisi (Genel)	5,6%
Garson (Servis Elemanı)	3,7%
Tornacı (Torna Tezgahı Operatörü)	3,7%
Elektrik Teknisyeni	2,7%
Paketleme İşçisi (Cam)	2,4%
Elektrikçi (Diğer)	2,1%
Satış Temsilcisi/plasiyer	1,9%
Şoför-Yük Taşıma	1,8%
Toplam	39,7%

Kaynak:İl İPTA

Açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok dikkat çeken husus genelde herhangi bir eğitim düzeyinin istenmemiş olmasıdır. İşverenlerin çoğu talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını vermiştir.

[21] Makinecilerde görülen bu yükseklik bir işyerinden gelmektedir.

Grafik 32.Açık İşler İçin İstenen Öğrenim Düzeyileri,%,2012

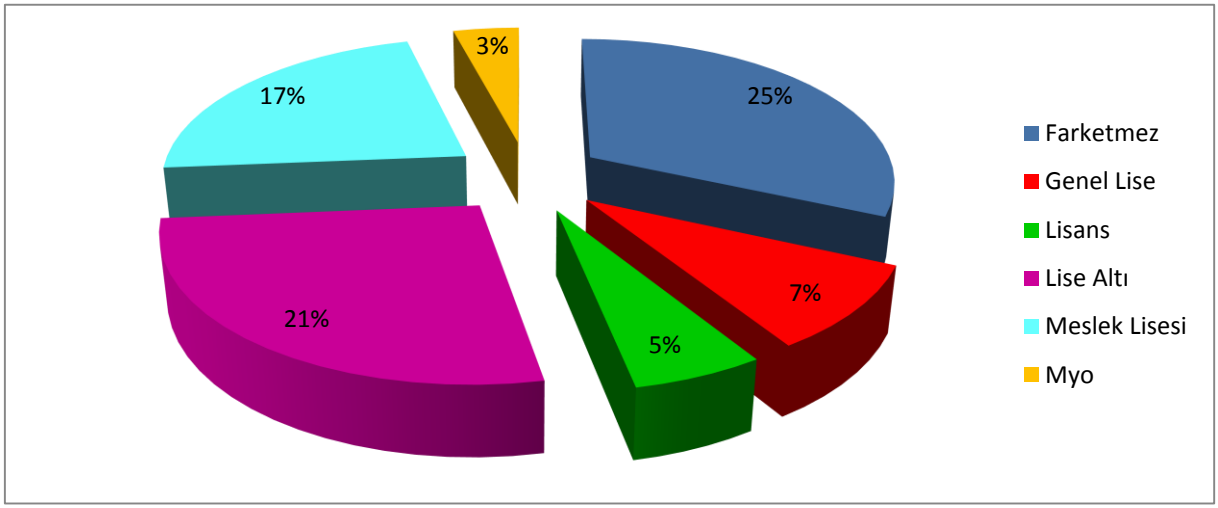

Kaynak: İl İPTA

Bu durum kendini Türkiye sonucunda da göstermektedir. Türkiye sonucunda oran ilden daha yüksek olmakla birlikte (% 25) yine ilk sırada eğitim düzeyi fark etmez sonucu yer almaktadır. İkinci sırada hem ilde (% 21) hem de Türkiye'de (% 28) lise altı eğitim gelmektedir.

İlde tüm açık işlerde fark etmez ve lise altı eğitim oranı % 45'tir. Genel lise % 7, mesleki eğitim düzeyi % 17 olurken, lisans eğitimi % 5,5, MYO % 3 oranında talep edilmektedir. Çıraklık eğitimi ve yüksek lisans eğitim seviyelerini talep eden hiç bir işyeri olmamıştır. Türkiye sonucunda da meslek lisesi mezunları MYO mezunlarına tercih edilmektedir.

Açık işlerde ilk iki sıradaki meslekler; makineci (dikiş) ile overlok makinesi operatörleri gibi belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olmasına rağmen bu meslekler için de istenen eğitim düzeyinin fark etmez olması dikkat çekicidir. Sadece makineci (dikiş) az oranda da olsa meslek lisesi mezunu istenmiştir.

Beklendiği gibi meslek lisesi ve MYO mezunları az sayıda da olsa daha çok muhasebeci, banka gişe yetkilisi, mobilya imalatçısı, hemşire, harita teknikeri, inşaat teknikeri, fizik tedavi teknikeri, ön muhasebeci gibi mesleklerde yoğunlaşırken, lisans mezunları da diploması olmadan kesinlikle yapılamayacak olan inşaat, harita, gıda, tekstil mühendisi gibi mühendislik dallarında ve Türkçe, İngilizce, Sosyal Bilimler, Rehberlik gibi öğretmen sınıfında yoğunlaşmıştır.

İşverenlerin en çok talep edilen beceri meslekte yeterli bilgiye sahip olmaktır. Bu beceriyi fiziki güç ve takım çalışmasına uygunluk takip etmektedir. İstenen diğer beceri sıralaması ise şu şekildedir; iletişim ve ifade, hesap, bilgisayar, sorun çözme, satış pazarlama, proje bazlı çalışma ve yabancı dil.

En çok talep edilen ilk on meslekte istenen becerilerde dikiş makinesi operatörü, konfeksiyon işçisi ve tornacı mesleklerinde; meslekte yeterli bilgi, pazarlamacıda satış-pazarlama becerisi; beden işçisi, mermer işçileri, tuğla imalatçısı, inşaat işçisi gibi mesleklerde ise fiziki güç aranmaktadır.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Temininde güçlük çekilen meslekler işverenlerin açık işlerini istedikleri meslek ve/veya becerilere sahip çalışanlarla dolduramamaları veya zorluk çekerek doldurmaları durumunu ifade eder. Talep araştırması kapsamında işverenlere 2012 yılı içerisinde bu durumda oldukları meslekler sorulmuştur. Ankete cevap veren işyerleri içinde en yüksek oranda eleman temininde güçlük çeken sektör Türkiye sonucunda olduğu gibi imalattır. Yalnız ilde imalat sektörü eleman bulmada Türkiye'den daha fazla zorluk çekmektedir. İmalat sektöründeki işyerlerinin % 41,3'ü eleman temininde güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Türkiye'de bu oran % 34'tür.

İkinci sırada Toptan perakende (% 25,6) yer almaktadır. İlde üçüncü sırada (% 11,9) inşaat sektörü yer alırken, Türkiye sonucunda inşaat dördüncü sıradadır. Dördüncü sırada konaklama ve yiyecek hizmetleri sektörü yer almaktadır.

Grafik 33. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı,%,2012

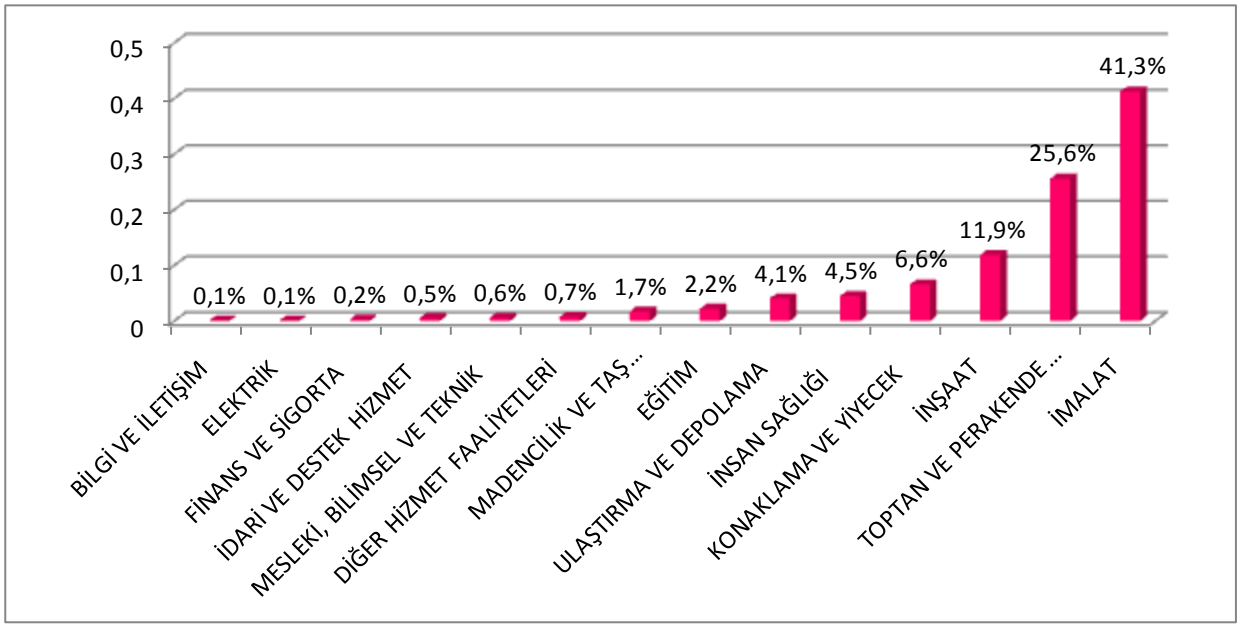

Kaynak: İl İPTA

Temininde en zorluk çekilen meslek dikiş makinecilerdir. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin % 9,2'sini Dikiş Makinesi Operatörü oluşturmaktadır. Bu mesleği % 5,1 ile Beden İşçisi (Genel) takip etmektedir. Temininde en fazla zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on meslek içerisinde yer alan meslekler ile diğer meslekler arasındaki fark ise minimum düzeydedir ve % 4,5 ile Satış Temsilcisi/Plasiyer, % 4,1 ile Halı Dokuyucu-Otomatik Tezgah, %3,4 ile Garson (Servis Elemanı), % 2,5 ile Konfeksiyon İşçisi, % 2,2 ile Mobilya Montaj İşçisi, % 1,9 ile Şoför- Yük Taşıma elektrikçi, %1,9 ile satış temsilcisi (plasiyer), %1,8 ile Şoför-Yük Taşıma, % 1,8 ile Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)'dir.

Teminde güçlükte işverenlerin büyük çoğunluğu istedikleri beceri ve niteliğe sahip eleman bulamadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada elemanların yeterli iş tecrübesine sahip olmamaları, üçüncü sırada meslekte eleman bulunamaması gelmektedir.

İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında satış temsilcisi (plasiyer), konfeksiyon işçisi, dikiş makinesi operatörü, iş makineleri operatörü, beden işçisi (inşaat) ve unlu mamüller paketleme gelmektedir. Eleman bulunmayan mesleklerle, istenilen beceri ve niteliğe sahip olmayan meslekler paralellik göstermektedir.

Tablo 27. İstenen beceri ve niteliğe sahip olunmayan ve eleman bulunmayan meslekler,%

Meslek	Beceri ve niteliğe sahip olan yok	Meslek	Eleman yok
Satış Temsilcisi/plasiyer	5,5	Dikiş Makinesi Operatörü-	20,3
Konfeksiyon İşçisi	5,1	İş Makineleri Operatörü	3,7
Dikiş Makinesi Operatörü-	4,3	Diş Protez Teknisyeni	3,5
İş Makineleri Operatörü	3,8	Mobilya Montaj İşçisi	3,5
Beden İşçisi (İnşaat)	3,6	Çini İşlemecisi	3,2
Unlu Mamüller Paketleme	3,3	Hemşire	3,0
Seramik İşçisi	3,0	Şoför-Yük Taşıma	3,0
Çini İşlemecisi	2,7	Mermer Silim İşçisi	2,8
Elektrik Ark Kaynakçısı	2,3	Seramik İşçisi	2,8
Garson (Servis Elemanı)	2,3	Şoför (Yolcu Taşıma)	2,8
Genel Toplam	100,0	Genel Toplam	100,0

Kaynak: İl İPTA

Buna karşın iş tecrübesi istenen meslekler ile elemanın çalışma koşulları, iş ortamını beğenmediği ve önerilen ücretin az bulunduğu meslekler birbirinden farklıdır.

Tablo 28. Diğer nedenler

Meslek	İş tecrübesine sahip eleman yok,%	Meslek	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi, %	Meslek	Önerilen ücretin az bulunması, %
Halı Dokuyucu-Otomatik Tezgahı	10,7	Beden İşçisi (Genel)	12,4	Beden İşçisi (Genel)	11,4
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	6,4	Mobilya Montaj İşçisi	8,8	Mobilya Montaj İşçisi	8,8
Beden İşçisi (Genel)	5,2	Temizlik Görevlisi	7,1	Temizlik Görevlisi	7,1
Şoför-Yük Taşıma	4,1	Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	6,2	Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	6,2
Satış Temsilcisi/plasiyer	3,9	Garson (Servis Elemanı)	5,3	Garson (Servis Elemanı)	5,3
Garson (Servis Elemanı)	3,4	Satış Temsilcisi/plasiyer	5,3	Satış Temsilcisi/plasiyer	5,3
Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	3,4	Döner Ustası	4,4	Döner Ustası	4,4
ini İşlemecisi	3,0	Gözleme Ustası	4,4	Gözleme Ustası	4,4
Seramik İşçisi	2,8	Malzeme Takip Ve Dağıtım İşçisi	3,5	Malzeme Takip Ve Dağıtım İşçisi	3,5
Beden İşçisi (İnşaat)	2,6	Pasta Ustası	3,5	Plastik Doğramacı /PVC Doğrama-İmalat Ve Montajcısı	3,5
Genel Toplam	100,0	Genel Toplam	100,0	Genel Toplam	100,0

Kaynak:İl İPTA

2012 YILINDA İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

Araştırmanın uygulandığı tarihe kadar Kütahya ili 10+özel yerel birim işyerlerinde alınan eleman sayısı çıkartılan eleman sayısından fazladır. Elektrik, Gaz ve Buhar Üretim ve Dağıtımı, Eğitim, Finans ve sigorta Konaklama ve Yiyecek Hizmeti sektörlerinde net istihdam azalışı vardır. Yani bu dört sektörde çıkışlar girişlerden fazladır.

Net istihdam değişiminde lokomotif olan iki sektör İmalat ve İnşaat sektörleridir. En fazla çalışanı olan ikinci sektör konumundaki Ticaret sektöründeki istihdam değişimi İnşaat sektörünün altında kalmıştır. Mevsimsellik göz önünde bulundurulduğunda İnşaat sektöründeki hareketlilik olağandır. Net istihdam değişiminin % 63'ü İmalat sektöründe, % 19'u da İnşaat sektöründedir.

İl net istihdam artışının sektörel dağılımı Türkiye'den farklıdır. Türkiye sonuçlarında net istihdam artışının en fazla olduğu sektör ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik faaliyetleridir. İkinci sırada ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı, üçüncü sırada ile İnşaat gelmektedir. İlde en fazla net istihdam artışı sağlayan üçüncü sektör olan İnşaat sektörü Türkiye sıralamasında 4. sırada; ilde ikinci sırada olan Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi sektöründeki net istihdam artışı Türkiye'de 16. sıradadır.

Grafik 34.Sektörlere Göre Net İstihdam Değişim Oranı,%,2012

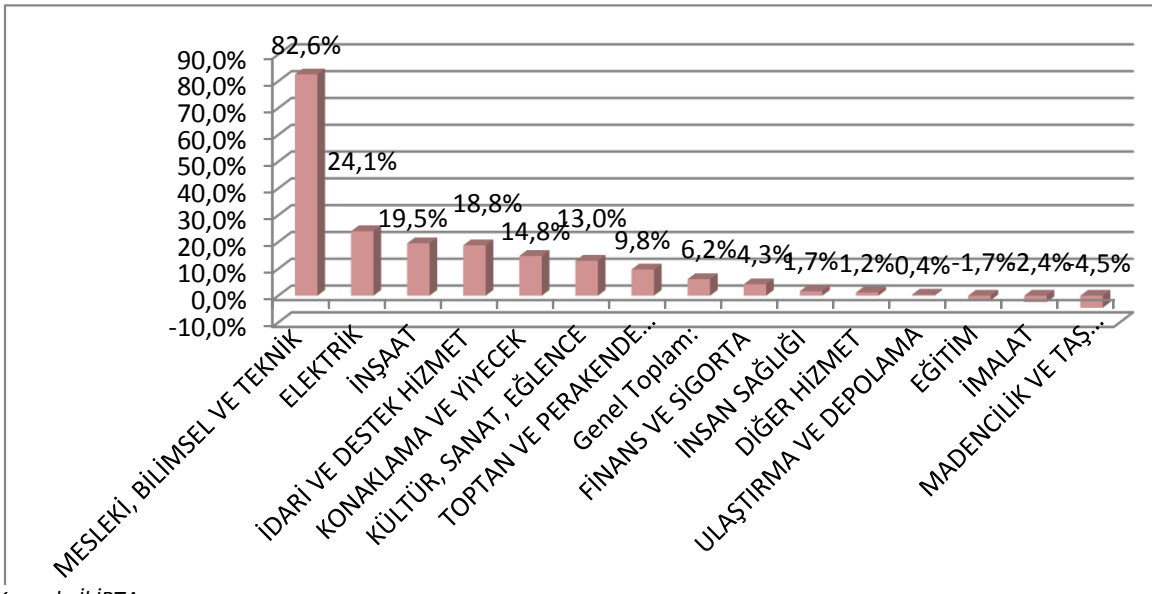

Kaynak: İl İPTA

Net istihdam değişim oranı da Türkiye'den farklıdır. Türkiye'de oranın en yüksek olduğu sektör % 13,7 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmet faaliyetlerindedir. Bu sektörü % 11 ile Kültür, Sanat ve Eğlence sektörü; % 10,6 ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri takip etmektedir. Buna karşın araştırmanın uygulandığı tarih itibariyle ilde net istihdam değişim oranının[22] en yüksek olduğu sektör % 82,6 ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyet hizmetleridir. İstihdam değişiminde bu sektörü % 24,1 ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme ve % 19,5 ile İnşaat sektörü takip etmektedir. İlde net istihdam değişim oranı % 6,2 ile % 5,7 olan Türkiye net istihdam değişim oranının üstündedir.

[22] Net İstihdam Değişim Oranı istihdam değişimini açıklar ve net istihdam değişiminin toplam çalışana oranını ifade eder.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Gelecek istihdam beklentisi kısa (altı aylık) ve orta (bir yıllık) dönemler itibariyle ölçülmek istenmiştir. Gelecek istihdam beklentisinde ilde kısa ve orta dönem itibariyle sektörel dağılımda mevsimsel değişimler kendini göstermektedir. Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle gelecek altı aylık dönemde en yüksek istihdam artışı bekleyen işyerleri Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründedir. Toplam istihdam artışı beklentisinin % 100,3'ü diğer hizmet faaliyetleri sektöründedir. Diğer hizmet faaliyetlerini % 7 ile konaklama ve yiyecek sektörü takip etmektedir. Kısa dönemde istihdam artışı bekleyen üçüncü sektör ise % 5,6 ile İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleridir. 31 Aralık itibariyle istihdam azalışının en fazla bekleyen sektör % 10,6 ile eğitimdir. İnşaat sektörü mevsimsellikten etkilenmekte ve 31 Aralık itibariyle en fazla net istihdam azalışı beklenen ikinci sektör olmuştur.

Orta vadede yani 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ilde en fazla istihdam artışı bekleyen sektör inşaat sektörüdür. Mevsimsellik nedeni ile Aralık ayında net istihdam azalışı beklenen inşaat sektöründe Haziran ayında ise istihdam artışı beklenmektedir. Net istihdam artışının % 13,8'i inşaat sektöründen kaynaklanmaktadır. Konaklama ve Yiyecek Faaliyetleri toplam artıştan % 11,8'lik pay almaktadır. 30 Haziran itibariyle net istihdam azalışı bekleyen tek sektör eğitimdir.

Türkiye'de orta vadede net istihdam artış beklentisinin % 47'si imalat sektöründen; % 21,9'si ticaret sektöründen; % 17,8'i inşaat sektöründen kaynaklanmaktadır.

Türkiye için 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle gayrimenkul sektöründe % 68,2 olan NİDO[23], idari ve destek hizmet faaliyetlerinde ise % 4,5'tir. Kısa dönemde gayrimenkul sektörü genişlemeyi hedeflerken Lokomotif sektör olan imalat sektöründeki net istihdam değişim oranı % 8,4 iken, ticaret sektöründe % 10,3'tür.

Türkiye için 30 Haziran itibariyle net istihdam değişim oranı % 10,4 dür. Orta vadede de en fazla büyüme bekleyen sektör yine gayrimenkul sektöründe % 68,2 olan NİDO, idari ve destek hizmet faaliyetlerinde ise -6,5'tir. Kısa dönemde gayrimenkul sektörü genişlemeyi hedeflerken, idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe yer alan işyerleri küçülme beklenmektedir. Lokomotif sektör olan imalat sektöründeki net istihdam değişim oranı % 8,2 iken, ticaret sektöründe % 9,9 dur.

[23] Net istihdam değişim oranları değerlendirilirken, gayrimenkul faaliyetleri sektöründe çalışanların toplam çalışanların sadece %0,1'i olduğu dikkate alınmalıdır.

Tablo 29. Sektörlere göre net istihdam değişim oranı,%

Sektör	31 Aralık 2012	30 Haziran 2013
Diğer hizmet faaliyetleri	100,3	2,1
Eğitim	-10,6	-11,1
Finans ve sigorta	0,8	0
Konaklama ve yiyecek hizmeti	7	11,8
Madencilik ve taş ocakçılığı	-0,5	0,2
Mesleki,bilimsel ve teknik faaliyetler	0,2	0,2
Toptan ve perakende ticaret	3,6	5,1
Ulaştırma ve depolama	0	3
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	2	6,3
İmalat	4,1	7,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	5,6	2,8
İnşaat	-8,1	13,8
Toplam	2,7	4,9

Kaynak: İl İPTA

Araştırma sonuçlarına göre 2012 Aralık ayı itibariyle ilde net istihdam artış beklenti oranı %2,7 iken, bu oran 2013 Haziran ayı itibariyle 2,2 puan artış göstererek 4,9'a yükselmiştir. Oran sektörlerin yapısı ve beklentilerine göre çok büyük farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de de aynı eğilim kendini göstermekte ve net istihdam beklenti oranı kısa vadede % 1,9 iken, orta vadede artarak 3,7'ye yükselmektedir.

SONUÇ

Kütahya İli İşgücü Piyasası Analizi raporunun temel yaklaşımı işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Bu doğrultuda ele alınacak temel husus işgücü arzı ve talebi arasındaki eşleşmeme, diğer bir ifade ile dengesizliktir. Dengesizliği ortaya çıkartabilmek için ilin işgücü arz ve talep yapılarının birlikte ele alınarak analiz edilmesi gerekmektedir.

Giriş bölümünde de açıklandığı gibi ilin işgücü piyasası arz yapısı ve arzı etkileyen değişkenler eldeki mevcut veriler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu verilerin önemli bir kısmı il değil, İİBS2 bölümlenmesi doğrultusunda Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak ve Manisa illerini kapsayan TR33 bölgesine aittir. Arza yönelik ikinci kısıtlama ise bu verilerin önemli bölümünün 2011 yılına ait olması, bir kısmının ise daha eski tarihlere dayanmasıdır.

Talep boyutunun tespiti için özel bir araştırma düzenlenmesine rağmen bu araştırmanın da kısıtları mevcuttur. En önemli kısıt araştırmanın temelini oluşturan adres listesinden kaynaklanmaktadır. Adres listesi 2012 Nisan ayında güncelleştirilmesine ve araştırma 10+çalışanı olan işyerlerini kapsayacak şekilde düzenlenmesine rağmen, 1-9 çalışanı olan işyerlerine ciddi oranda kayma ile karşılaşılmıştır. 10+ işyerlerinden 1-9'a kayma, 10 kişiden az çalışanı olan işyerlerinin de büyüme olasılığının olduğunu ortaya koymaktadır, fakat bu olasılığı ölçebilecek veri seti mevcut değildir.

Diğer bir önemli kısıt ise Ülkemizin işgücü piyasasının yapılanmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de kayıt dışı çalışma oranı çok yüksektir. Bu durum kendini TR33 bölgesinde de göstermektedir. Bölgede tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranı % 19'dur. Bu oran kadınlarda % 23,5'e çıkmaktadır. İşverenlerin çalışanlarına yönelik araştırmalarda sadece kayıtlı elemanlarını bildirdiği, kayıt dışı çalışanlarına dair bir bilgi vermedikleri bilinen bir olgudur.

Araştırmanın diğer bir kısıt da işverenlerden mesleklere ilişkin yeterli bilgiyi ayrıntılı almada problem yaşanmasıdır. Bu durum özellikle kendini beden işçiliği mesleğinde yoğun olarak hissettirmektedir. İşverenlerin genel eğilimi temizlik, taşıma ve inşaat işlerine yönelik meslekleri tek bir kalem altında, beden işçisi olarak bildirmeleridir. Mesleklere yönelik diğer bir kısıt da Meslekler Sözlüğünde bazı mesleklerin tanımlanmasındaki eksikliklerdir. Bazı meslekler Sözlükte yer almamaktadır.

Tüm bu kısıtlara rağmen gerçekleştirilen Talep Araştırması bu güne kadar tüm iller itibariyle karşılaştırmaya imkan sağlayacak şekilde standartlaştırılmış bir araştırmadır ve zengin bir bilgi tabanına sahiptir.

Çalışabilir yaştaki nüfusun eğitim seviyesi Türkiye ortalamasından daha düşüktür. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (% 60) lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okuryazar olmayan nüfusun % 82'si, diploması olmayanların da % 67'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece % 20'si lise ve dengi okul mezunu, % 7'si yüksek eğitimlidir.

Bu yapının işgücü piyasasını derinden etkilemesi kaçınılmazdır. Eğitim oranlarının düşüklüğü işgücü piyasasına girişi zorlaştırmaktadır. Kütahya ilinde nüfusun kırsal alandaki çoğunluğu tarım sektöründe ücretsiz çalışmayı da beraberinde getirmekte ve bu durum istihdam oranının Türkiye'den daha yüksek olmasına yol açmakta ve işsizliği de perdelemektedir.

Tarım sektöründe yaşanan çözülme bölgede de kendini etkin olarak göstermekte ve toplam istihdam oranının azalmasına yol açmaktadır. Tarım dışı çalışan sayısında ise iyileşme görülmektedir. 2011 yılında 2005 yılına göre tarım dışı sektörlerde çalışan sayısındaki artış % 12,2'dir. Tarım ve tarım dışı sektörlerde çalışan toplam istihdam artışı yaşanmaktadır.

Tablo 30. Yıllara göre tarım ve tarımdışı istihdam artışı, Kütahya, bin kişi, 2005-2011

	2011			2005			Artış		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Toplam istihdam	723	343	1.066	695	82	936	2,6%	24,5%	12,2%
Tarım istihdamı	249	228	477	230	160	390	1,8%	6,4%	8,2%
Tarım dışı istihdam	474	115	589	464	242	546	0,9%	-11,9%	4,0%

Kaynak: TÜİK,HİA

Bununla beraber tarım dışı sektörlerde görülen istihdam artışı, tarım sektöründe çalışan oranının hala çok yüksek olması nedeni ile istihdam oranı üzerinde etkili olamamakta ve tarımdaki çözülmeye paralel toplam istihdam oranı yıllar itibariyle azalma göstermektedir.

Bölge istihdamının % 18,9'u sanayi sektöründedir. Bölge sanayisi nitelikli elemana ihtiyaç duymamaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı %68 iken, sanayi sektöründe çalışanların % 21'ini lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların %33'ünü lise ve dengi okul mezunu, %16'i de yükseköğretim mezunudur.

Bölgede istihdam oranı azalırken, işsizlik oranı artmaktadır. İşsizlik oranının yükselmesinde iki etken vardır. Genç nüfus ve kadınlar. 2011 yılı Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçlarına göre bölgede işsizlik oranı %5,3 iken, bu oran genç nüfusta % 12'dir. Erkeklerde %12,1 olan işsizlik oranı, kadınlarda %12'ye yükselmektedir. Özellikle genç kadın nüfus işgücü piyasasına girmeye çalışmakta ve işsizlik oranı üzerinde etkili olmaktadır. Bölgede en yüksek işsizlik oranı % 14 ile 20-24 yaş grubundaki kadınlardadır.

Eğitim düzeyi kadınların işgücü piyasasına girişlerini erkeklerden daha fazla etkilemektedir. Yüksek eğitimli kadınlarda % 10,2 olan işsizlik oranı erkeklerde sadece %6,1'dir. Lise altı eğitimli işsizlerin üçte birini kadınlar oluştururken, yüksek eğitimli işsizlerin üçte ikisini kadınlar oluşturmaktadır. İlk kez iş arayan kadınların işsizlik süreleri de erkeklerden daha uzundur. Tüm bu göstergeler bölgede kadınlarda eğitimli, ilk kez işgücü piyasasına giren ve uzun süredir işsiz profili varlığını ortaya koymaktadır.

İŞKUR'a kayıtlı işsizler incelendiğinde aynı yapının Kütahya ili kayıtlı işsizleri için de geçerli olduğu görülmektedir. 2011 yılında en fazla kayıtlı işsiz 20-24 yaş grubundadır. Kayıtlı işsizlerin % 25,8'i bu yaş grubundadır. İşsizlerin üçte ikiye yakını da 20-34 yaş grubundadır.

İlin eğitim durumuna paralel olarak kayıtlı işsizlerin büyük bölümü lise ve dengi eğitime sahiptir. Kayıtlı işsizlerin % 15'i yüksek eğitimlidir. Kayıtlı işsiz istatistikleri ilde de bölge işsizlik yapısına benzer bir yapıyı ortaya koymaktadır. Bu istatistiklerde de eğitim seviyesi yükseldikçe kadınların işgücü piyasasına girmeleri artmaktadır. Lise altı eğitimli kayıtlı kadın işsizler toplam lise altı eğitimli kayıtlı işsizlerin % 27,9'unu oluştururken, yüksek eğitimlilerde bu oran % 41,5'e yükselmektedir.

Grafik 35. Kayıtlı işsiz içinde eğitim düzeyine göre kadın payı,%,2012

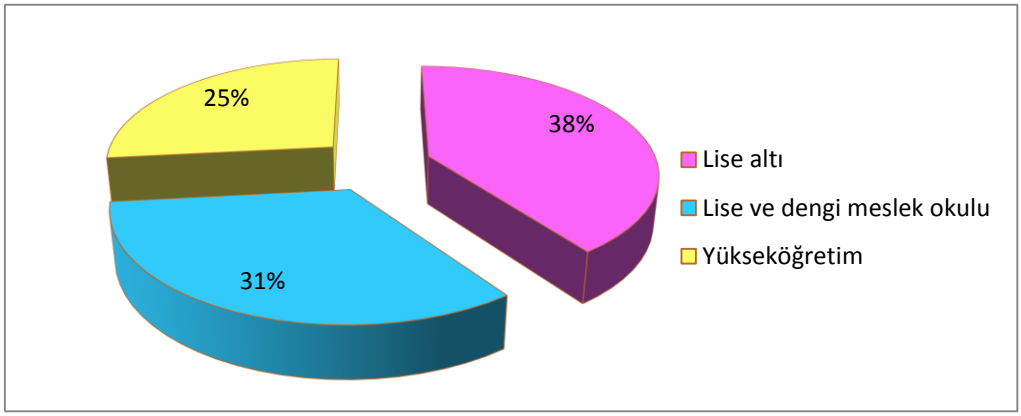

Kaynak: İŞKUR

Talep araştırması sonuçlarına göre toplam çalışanların sadece % 18'i kadındır ve bu oran % 25 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

Kadın çalışanların görece olarak ağırlıklı çalıştıkları sektörler insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, eğitim sektörü, finans ve sigorta faaliyetleri gibi daha çok daha yüksek eğitim seviyesi gerektiren işyerleridir. Yukarıda açıklanan göstergelerle birlikte bu gösterge de Kütahya'da ancak daha yüksek eğitim seviyesine sahip kadınların işgücü piyasasına girme şansının olduğunu göstermektedir.

Erkek ağırlıklı olmasına rağmen kadın çalışanların dörtte birini istihdam eden bir sektör vardır, imalat ve bu sektördeki kadın çalışanların meslekleri, belirli bir eğitim düzeyinden ziyade, belirli beceri isteyen mesleklerdir.

Araştırma sonuçlarına göre kadınların erkeklere göre görece hâkim oldukları iki meslek türü vardır. Birinci meslek türü temizlik görevlisi, bulaşıkçı, aşçı, destek personeli, iplik temizleme işçisi gibi düşük eğitim seviyesine yönelik meslekler, ikincisi de acil tıp teknisyeni, ağız ve diş sağlığı teknisyeni, bankacılık meslek elemanı, hemşire, öğretmen gibi yüksek eğitim seviyesi isteyen mesleklerdir. Diğer bir ifade ile kadınlar ya belirli becerileri gerektiren düşük eğitimli mesleklerde veya yüksek eğitim düzeyi isteyen mesleklerde çalışmaktadır.

İlde açık işlerin karşılanma oranı, diğer bir ifade ile işe yerleştirme oranı % 26'dır. Bu oran özel sektörde, % 26'dır. İŞKUR istatistiklerine göre toplam işe yerleştirmelerin % 86'sı 15-39 yaş aralığındadır. Kayıtlı işsizlerin yaş dağılımı ve işe yerleştirme oranı dikkate alındığına bu oran doğal görülebilir. Toplam kayıtlı işsizlerin % 82,6'i 15-39 yaş grubundadır ve işe yerleştirilenlerin % 43'ü kadındır.

Eğitim durumuna göre işe yerleştirmelerde kadın payları da bu eğilimi desteklemektedir. İşe yerleştirmelerde kadın payının en yüksek olduğu eğitim seviyesi lisans eğitim düzeyidir.

Kadınların işe yerleştirilmelerinde kurslar vasıtasıyla yapılan işe yerleştirmeler önemli yer almaktadır. Kurslar vasıtasıyla yapılan yerleştirmelerin % 60'ını kadınlar oluşturmaktadır.

Hedef istihdamın artırılması ise, istatistikler kadın istihdamını artırmadan bu hedefe ulaşmanın mümkün olmadığını göstermektedir. Bunun için de kadın eğitim seviyesinin artırılması ve düşük eğitim seviyesine sahip kadınların da istihdamına yönelik teşviklerin ve girişimcilik programlarının geliştirilmesi gerekliliktir. Kütahya'da İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin yarısı lise altı eğitimlidir. Bu kişilerin istihdamda yer alabilmeleri işverenin istediği mesleki becerilere sahip olacak şekilde eğitilmelerine bağlıdır.

Talep boyutu itibariyle, araştırma sonuçlarına göre Kütahya ilinde 10+ özel sektör yerel birim işyerlerinde çalışanlar sayısına göre lokomotif sektörün imalat sektörü olması sonucu en fazla açık iş ve temininde güçlük çekilen meslek de imalat sanayindedir.

En fazla çalışana sahip sektörlerin açık iş oranları da yüksektir. İmalat sektöründe açık iş oranı % 43,6, ticaret sektöründe % 21,4, elektrik, gaz, buhar iklimlendirme sektöründe % 8,9'dur. Büyük işyerlerindeki açık iş oranı daha yüksektir. Toplamda açık iş oranı % 3,4'tür.

Açık iş oranının yüksekliğinin iki anlamı vardır. Ya istihdamda yaşanan yüksek artış, doldurulması gereken işler yaratmaktadır; ya da yüksek bir eleman devri nedeniyle yüksek açık iş yaşanmaktadır.

Elimizde şu aşamada ilde istihdam artışını gösterecek bir veri yoktur. Bu veri ancak gelecek yıl mevcut olacaktır. 10+ işyerlerinde tam sayımın uygulanması, gelecek yıl kapsanacak birçok işyerinin bu yıl ile aynı olmasına yol açacak ve hem gruplandırılmış veriler hem de işyeri bazında açık iş oranı ve sebebi bulunabilecektir.

Ana meslek grupları itibariyle en yüksek açık iş oranının olduğu grup, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı personeller grubudur. İkinci sırada sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar, üçüncü sırada profesyonel meslek grubu yer almaktadır. Açık iş oranı yüksek mesleklerin büyüme potansiyeli taşıdığını söylemek mümkündür.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek dikiş makinesi operatörü-kumaş oluşturmaktadır. Dikiş makinesi operatörünü konfeksiyon işçisi takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslek de dikiş makinesi operatörleridir. Bu mesleği de beden işçisi (genel) takip etmektedir.

İlde açık işlerde işverenlerin aradıkları elemanlarda istenilen eğitim düzeyine verdikleri "fark etmez" cevabı dikkat çekicidir. Açık işlerde ilk iki sıradaki meslekler dikiş makinesi operatörü-kumaş ile beden işçisi (genel) gibi belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olmasına rağmen bu meslekler için de istenen eğitim düzeyi sorusuna verilen cevap "fark etmez " olmuştur. Bunun arkasında işverenlerin aradıkları elemanlarda eğitim düzeyinden çok meslekte yeterli bilgiye sahip olmalarını istemeleri etkendir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin bulunmama nedenleri sıralaması da bu görüşü teyit etmektedir. İşverenlerin büyük çoğunluğu istedikleri beceri ve niteliğe sahip eleman bulamadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada elemanların yeterli iş tecrübesine sahip olmamaları, üçüncü sırada meslekte eleman bulunamaması gelmektedir. İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında satış temsilcisi/plasiyer ve konfeksiyon işçisi gelmektedir.

Sadece ilk iki meslekte değil, ilk onda yer alan açık işlerle temininde güçlük çekilen meslekler arasında da büyük bir paralellik vardır. Aynı paralellik istenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerde de görülmektedir. Becerilerin geliştirilerek işverenlerin istekleri doğrultusunda açık işlerin karşılanması bu mesleklere ve yukarıda belirtilen meslek gruplarına yönelik eğitim programlarını öncelikli hale getirmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerin gelecek beklentileri olumludur. Gerek kısa dönem (altı ay) , gerekse orta dönem (on iki ay) itibariyle en çok net istihdam artışı beklenen sektör yine imalat sektörüdür. Gerek gelecek istihdam artışının imalat sektörü ağırlıklı olması, gerekse açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerin imalat sektöründe olması, bu sektörde emek arzı ile emek talebi arasında bir dengesizlik olduğunu ve bu dengesizliği giderebilmek için de ihtiyaca göre eğitim programlarının düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli ara kademe insan gücünün yetiştirilmesi, ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına katkı sağlanması amacıyla; dar meslek alanları yerine geniş tabanlı

sektörel eğitimin verildiği, modüler yapıyla esneklik özelliğine sahip ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilen bir mesleki ve teknik eğitim sistemi hedeflenmelidir.

Verilecek eğitimlerin gerçekten nitelikli olması, işletmelerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırması ve istihdam garantili olması gerekir. Bu amaçla verilecek eğitimlerin biçim ve içerik açısından belirlenmesi noktasında mesleki eğitim uzmanlarının yanı sıra ilgili alanlardan işveren temsilcilerinin görüşlerinin alınması çok önemlidir.

İlde dikkat çeken diğer bir husus da özellikle de bazı sektörlerde görülen yüksek işe giriş ve çıkışlardır. Bu yüksek devinim ilde yüksek bir kayıtdışı istihdamın olduğuna dair kanaat oluşturmaktadır. Hem kayıtdışılığın önlenmesinde hem de devinimin işletme ve ekonomide sebep olduğu üretim kayıplarının, elemanları tekrar eğitme maliyetlerinin azaltılmasında da İŞKUR'a görev düşmektedir; işletmelerin eleman alımlarında İŞKUR'u daha fazla kullanmaları için oluşturulmuş olan teşvik sistemlerini işverenlere daha etkili yollarla anlatmak ve işe yerleştirilen elemanların takibini daha etkin yapmak.

KAYNAKÇA

Ekonomi Bakanlığı İstatistikleri

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

Kalkınma Bakanlığı İstatistikleri

MEB, İstatistik Yıllıkları

SGK, Aylık İstatistik Bülteni

TOBB İstatistikleri

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus İstatistikleri

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri

EKLER

Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

KÜTAHYA İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI
(İŞYERİ BİLGİ FORMU)
Sayın İşyeri Yetkilisi,
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçları belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.
Bilgi verme ve gizlilik
Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz. 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunun Madde 21-Gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanununun 136. maddesi hükümleri uygulanır.”
Kapsam
Bu araştırma, İlinizdeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden tüm İşyerlerini kapsamaktadır. İlgi formunun, İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan İşyerlerinde İnsan Kaynakları, Personel, İşletme veya Muhasebe Müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir.
Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.
Örnek No:
İşyerinin Yasal Ünvanı :
İşyerinin Tabela Ünvanı:
…..
ADRES BİLGİLERİ
…..
Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin Bilgileri
…..
BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI
…..

Bölüm I - İŞYERİ FAALİYETİ

1: İşyerinin ana iktisadi faaliyetini aşağıdaki listeden işaretleyiniz(*)

01		Madencilik ve Taş ocakçılığı
02		İmalat
03		Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
04		Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
05		İnşaat
06		Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
07		Ulaştırma ve depolama
08		Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
09		Bilgi ve iletişim
10		Finans ve sigorta faaliyetleri
11		Gayrimenkul faaliyetleri
12		Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
13		İdari ve destek hizmet faaliyetleri
14		Eğitim
15		İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
16		Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
17		Diğer hizmet faaliyetleri

(*) Sadece bir faaliyet kolu işaretlenecektir.

2: İşyerinin iktisadi faaliyet kodu işyeri listesindeki ile	Aynı		
	Değişmiş		
3: İşyeri mevsimlik çalışıyor mu?	Evet		→ Soru 4'e geçiniz.
	Hayır		→ Soru 4'e geçiniz.

Sayfa 1

Bölüm II - MEVCUT İSTİHDAM

S4: İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

01	02	03	04
Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü,	Erkek	Kadın	Toplam

Bölüm III -AÇIK İŞLER

S5: İşyerinizde şu an eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?

S5.1: Eleman ihtiyacı duymuyoruz ☐ → Soru 6.1'e geçiniz.

01	02	03	04										05	06				
Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Lise altı 2. Genel lise 3. Meslek lisesi 4. Meslek yüksekokulu 5.Lisans 6. Lisans üstü 7. Farketmez	Beceri İhtiyacı (*) 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (analitik beceri) 4. Mesleğe İlişkin yeterli bilgi 5. Proje tabanlı çalışma 6.Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 8. Takım çalışması 9-Yabancı dil 10. İletişim ve ifade yeteneği										İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET	Açık İşlerinizi hangi yolla arıyorsunuz (*) 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet Siteleri 5. Özel İstihdam Büroları				
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	2- HAYIR	1	2	3	4	5
	☐☐	☐											☐					

BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

S6.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman alımı yapıldıysa mesleklere göre belirtiniz?

S6.2: 2012 yılı içerisinde işyerinde eleman alımı yapılmadı. ☐ → Soru 7'e geçiniz.

01	02
Eleman Alınan Meslekler	Alınan Eleman Sayısı
	|_|_|

BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

S7.1: İşyerinizde, 2012 yılı içerisinde eleman çıkma/çıkarılma durumunu mesleklere göre belirtiniz?

S7.2: 2012 yılı içerisinde işyerinde eleman çıkma/çıkarılma durumu olmadı. ☐ → Soru 8'e geçiniz.

01	02
Eleman Çıkan / Çıkarılan Meslekler	Çıkan / Çıkarılan Eleman Sayısı
	|_|_|

BÖLÜM V. 31 ARALIK 2012 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.8: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam artışı bekliyor musunuz?	**Evet** →	**8.3'e geçiniz**
S.8.1: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	9.soruya geçiniz
S.8.2: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	9.soruya geçiniz
S8.3: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında artış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
31 Aralık 2012 tarihi itibariyle ARTIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	31 Aralık 2012 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **artışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

01	02	03
S.9: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam azalışı bekliyor musunuz?	**Evet** →	**9.3'e geçiniz**
S.9.1: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	10.soruya geçiniz
S.9.2: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	10.soruya geçiniz
S.9.3: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
31 Aralık 2012 tarihi itibariyle AZALIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	31 Aralık 2012 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **azalışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VI. 30 HAZİRAN 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.10: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet →	10.3'e geçiniz
S.10.1: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	11.soruya geçiniz
S.10.2: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	11.soruya geçiniz
S10.3: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında artış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ARTIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	30 Haziran 2013 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **artışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VI. 30 HAZİRAN 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.11: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet →	11.3'e geçiniz
S.11.1: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	12.soruya geçiniz
S.11.2: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	12.soruya geçiniz
S11.3: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
30 Haziran 2013 tarihi itibariyle AZALIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	30 Haziran 2013 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **azalışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VII. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

S12.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

S12.2: Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ → Anket Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temimininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşıladınız mı? 1-EVET 2- HAYIR 3-KISMEN	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*) 1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması				
			1	2	3	4	5
01	02	03	04				
	|_|_|	|_|					

Ek 2

Ek 2a: Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi

İl İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında tam sayım yapılan iller dışında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 64 ilde tamsayım 15 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

nh = ñ [K2 + (1- K2) Mh 2] ½

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

Mh =Nh / (N / h) = h.Wh

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

nmin = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla girişim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak nmin=125 olacak şekilde tabakalara düşen örnek hacmi belirlenmiştir.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Ek 2b: Tahmin ve Notasyonlar

Her sektörde girişimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet ve büyüklük grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formulu aşağıda verilmiştir:

$$v(\hat{Y}_h) = N_h^{\,2} v(\bar{y}_h) = N_h^{\,2} \left[\sum (y_i - \bar{y}_h)^2 / (n_h - 1) \right]$$ dır.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v(\hat{Y}) = \sum_h v(\hat{Y}_h)$$ olarak elde edilir.

Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R®= cevapsızlık düzeltmesi
R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Ek 2c: Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları

Tamsayım Yapılan İllerin Adı	10+ İşyeri Sayısı	Örnekleme Yapılan İllerin Adı	10+ Örneklem İşyeri Sayısı
Balıkesir	1.585	Adana	1.677
Manisa	1.582	Ankara	1.982
Tekirdağ	1.545	Antalya	1.745
Hatay	1.416	Bursa	1.838
Aydın	1.370	Denizli	1.507
Şanlıurfa	1.342	Diyarbakır	1.422
Kahramanmaraş	1.327	Gaziantep	1.472
Eskişehir	1.282	İstanbul	2.132
Sakarya	1.250	İzmir	1.881
Malatya	1.070	Kayseri	1.440
Afyonkarahisar	995	Kocaeli	1.737
Elazığ	974	Konya	1.658
Ordu	962	Mersin	1.572
Kütahya	890	Muğla	1.478
Erzurum	856	Trabzon	1.393
Van	850	**ÖrneklemToplam**	**24.934**
Zonguldak	832		
Sivas	804	Tokat (Pilot İl)	704
Çorum	802	Samsun (Pilot İl)	1387
Çanakkale	753		
Düzce	736	**Araştırmada Seçilen Toplam İşyeri**	**65.723**
Uşak	691		
Giresun	687		
Mardin	677		
Osmaniye	671		
Adıyaman	644		
Batman	641		
Rize	607		
Aksaray	602		
Nevşehir	559		
Edirne	517		
Isparta	505		
Kırklareli	485		
Kastamonu	481		
Yozgat	475		
Amasya	445		
Niğde	423		
Bolu	406		
Karaman	393		
Yalova	386		
Burdur	364		
Şırnak	345		
Bartın	303		
Karabük	299		
Bilecik	291		
Bingöl	281		
Sinop	280		
Erzincan	278		
Kırşehir	260		
Artvin	244		
Kırıkkale	240		
Siirt	233		
Bitlis	216		
Ağrı	213		
Çankırı	212		
Muş	192		
Kars	177		
Iğdır	162		
Gümüşhane	127		
Kilis	119		
Hakkari	117		
Tunceli	93		
Bayburt	77		
Ardahan	57		
Tamsayım toplamı	**38.698**		

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

***İşgücü Piyasası Analizi*: Belirli** bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır**.**

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 10-Eylül-31 Ekim tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

***İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi*:** Maliye Bakanlığı kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan **"**Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2011 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için **"**işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\textbf{İKO} = \frac{\text{İşgücü Arzı (İstihdam + İşsiz)}}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = $\frac{Toplam\ istihdam}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve parekende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motordikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek

sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) İSCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. İSCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = $\frac{Kayıtdışı\ istihdam}{Toplam\ istihdam}$ x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer

işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine

ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine ençok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = $\frac{İşsiz}{İşgücü\ arzı\ (istihdam + işsiz)}$ x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

- 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.
- içinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı
- Yetişkin işsizlik oranı içinde genç işsizlik oranının yüzdesi
- Genç işsizlik indeksi olarak tanımlan toplam işsizlik içinde gençlerin oranı
- Genç nüfus içinde genç işsizlerin oranı

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresi uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

- Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı
- Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma,öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu

belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. *Eğitim/Öğretime devam ediyor:* Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı = $\frac{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus} - (\text{İstihdam} + \text{İşsiz})}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}}$ x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen
2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen
3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı

işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 2 yıl sure ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. *Beceri*, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = $\frac{(0-14 \text{ yaş nüfus} + 65 \text{ yaş nüfus})}{15-64 \text{ yaş nüfus}}$ x 100

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değerin yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma değer elde edilir. Hesaplanan bu değerin ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile, dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için

belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı

pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.